

1 / 2020

PRAŽSKÁ EVVOLUCE

magazín o ekovýchově v Praze

Praha lesy rozšiřuje skutečně masivně, říká Dan Frantík 6/

ÚVODNÍK

Les je bezva věc, do ničeho nemluví, nikam neutíká, kde ho vysadíte, tam ho vaše děti najdou.

Les je tak prima, že se v mnoha variacích dostal do různých přísloví.

Některá přísloví se mi však zdají nepřesná až nepravdivá.

Třeba když se kácí les, létají třísky. Pozor, to nejsou třísky, to je terminologicky mimo. Od motorové pily odlétávají spíše hoblinky.

Nebo to jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. Zkusil jsem to opakovaně. Křičel jsem jak na lesy, ale odpovědí mi bylo leda tak ticho po pěšině.

Mohl bych pokračovat dál, ale nejspíš byste namítli, že pro stromy nevidím les. A to bych nerad, protože jsem se na to snažil jít od lesa.

Už dost, vidíte?

Lesu zdar!

Martin Mach Ondřej

SLOVO KOORDINÁTORA

Milí čtenáři,

v letošním prvním čísle našeho časopisu s námi můžete nahlédnout do pražských lesů. Výlet to bude pestrý a zajímavý, jak už výlety do lesa bývají, a v mnoha ohledech i překvapivý. O lesích v Praze, jejich historii, současnosti o budoucnosti se můžete dozvědět mnoho zajímavého takříkajíc z první ruky, od našeho kolegy Dana Frantíka z oddělení péče o zeleň.

Doporučuji také články o potravinovém lese, hostivařském sadu v areálu Toulcova dvora, nebo praktické rady o sázení stromů. Ani v tomto čísle nechybí barevná přehlídka projektů a akcí pražských spolků a organizací.

Přeji příjemné čtení, krásné probouzející se jaro a povznášející procházky ve stínu pražských lesů.

Petr Holý
Koordinátor oblasti EVVO v Praze

OBSAH

Pražská EVVolute

1 / 2020

Pro hlavní město Prahu 10. 3. 2020 vydal BEZK, z. s.
Obsahové zaměření časopisu je připravováno
ve spolupráci s Poradní skupinou EVVO.
portalzp.praha.eu/evvo

BEZK

Letohradská 17

170 00 Praha 7

233 381 546

www.bezk.cz

redakce@prazskaevoluce.cz

www.prazskaevoluce.cz

Vydání připravil: Martin Mach Ondřej

Grafický návrh a sazba: Matouš Mihaliček

Korektura: Tereza Münz

Foto na titulní straně: FelixMittermeier / Pixabay

4/

Václav Nejman

Lesní pedagogika

6/

Rozhovor:

Praha lesy rozšiřuje skutečně masivně,
říká Dan Frantík

10/

Dan Frantík

Historie pražských lesů

14/

Martin Mach Ondřej

Bacha na kulky!

15/

Zdeňka Kovářiková

Co potřebujete vědět, než začnete
sázet stromy

17/

Zdeňka Kovářiková

Dotace na sázení stromů

18/

Marco Stella

Potravinový les

22/

Halina Holá

Sad. To je něco mezi loukou a lesem

24/

Tomáš Uhnák

Splněný sen Lady Jakubíkové

26/

Jan Moravec

Tajemství Cibulky

32/

Zdeňka Černá

Aplikace do lesa

33/

Co se děje v...

53/

Kalendář akcí

Václav Nejman

Lesní pedagogika

Základy lesní pedagogiky vznikly v 60. letech 20. století v USA a následně se lesní pedagogika rozšířila do Evropy. Počátky v České republice se datují na konec 90. let 20. století a postupně se do jejích aktivit zapojila většina lesnických organizací. Na Ministerstvu zemědělství ČR vznikla i pracovní skupina zabývající se tímto tématem. V této skupině zasedají zástupci nejvýznamnějších lesnických organizací a společně koordinují aktivity lesní pedagogiky v rámci celé republiky.

Lesní pedagogika je jednou z forem environmentálního vzdělávání. Tato forma vzdělávání přibližuje návštěvníkům lesní ekosystém a trvale udržitelné lesní hospodářství. Důraz klade na zážitkové poznávání přírody a vnímání lesa všemi smysly přímo v terénu. Aktivity lesní pedagogiky vedou vystudovaní lesníci, kteří absolvovali kurz lesní pedagogiky a stali se z nich tzv. lesní pedagogové.

Lesníci tak při výuce využívají svých znalostí a zkušeností nabytých prací v terénu.

Lesní pedagogika je forma environmentálního vzdělávání, která probíhá v lese. Foto: LHMP

Základem lesní pedagogiky je ukazovat přírodu přímo v lese. Z osobní zkušenosti mohou říci, že les je nevyčerpatelná přírodní učebna. Mezi aktivity patří různé smyslové a pohybové hry. Účastníci se také nejlépe vcítí do práce lesníka, pokud si přímo projdou ukázkami práce v lese, jako je např. sázení stromků, úklid odpadků, ochrana sazenic a jiné. Efekt výuky je tímto způsobem větší, protože se

účastníci dostávají do reálného života, kdežto hry jim realitu jen nastiňují. Při těchto pracovních akcích získávají mnoho zkušeností a budou si je už napořád pamatovat. V lidech probouzíme podobné pocity, jako když mají u domu zahradu a starají se o ni. Lesnictví je něco podobného. Les je jen trochu „větší“ zahrada, která se dá vnímat všemi smysly, a lesník je v roli zahradníka. Velmi často

v mapě nebo znalost mapových značek. Dějepisem je naše příroda protkána skrz naskrz. Například v Krčském lese nalezneme pozůstatky keltského opevnění, Masarykovy schody, zříceninu Nový Hrádek či prastaré sekvojovce.

Při lesní pedagogice představujeme veřejnosti i další obory, kterými se lesníci zabývají a které úzce souvisí s přírodou. Je to např. myslivost, včelařství, rybářství nebo zpracování dřeva. Jedním z cílů lesní pedagogiky je také představení dřeva jako obnovitelné suroviny, kterou lidstvo využívá od pradávna.

Při objevování tajů přírody prostřednictvím lesní pedagogiky mají Pražané velkou výhodu. Je to ta, že se lze dostat do všech lesů městskou hromadnou dopravou. Proto ani nejmenším dětem z mateřských škol nečiní žádný problém do tohoto zeleného království dojet. Pomáháme tak i městským dětem objevovat přírodu v jejich okolí a získávat k ní vřelý vztah. K realizaci lesní pedagogiky využíváme bohatého zázemí, které městská organizace Lesy hl. m. Prahy nabízí. Pro péči o les jako jedna z mála lesnických organizací využíváme vlastní zaměstnance a techniku. Pěstujeme si sami velkou část sazenic používaných k výsadbám jak v lesích, tak podél vodních toků. Ve správě máme kromě lesních pozemků i potoky, mnohé vodní nádrže, spravujeme významné městské parky

realizujeme i noční akce, protože les v noci má své kouzlo a dokáže jím uchvátit.

Informace předávané formou lesní pedagogiky jsou čerpány z mnoha rozmanitých oborů, jako jsou např. biologie, ekonomika, matematika, zeměpis, dějepis, IT a jiné. V biologii účastníci akcí proniknou především do života živočichů a rostlin, ekonomika jim pomůže uvědomit si cenu lesa (samozřejmě po tom, co jej sami účastníci vysadí), matematiku naleznou doslova na každém kroku a ověřit si tak, že lesník musí na své povolání opravdu studovat. V lese uplatníme i zeměpisné znalosti a ověříme si nedocenitelnost orientace

a v neposlední řadě také pečujeme o zraněné živočichy a provozujeme několik pražských zookoutků.

Environmentální vzdělávání, osvěta a výchova k odpovědnému chování vůči naší přírodě patří nedílně k práci organizace Lesy hl. m. Prahy. Středisko Ekologická výchova vzdělává metodou lesní pedagogiky Pražany více než 10 let. Každoročně středisko uskuteční přes 1 000 výchovných a osvětových akcí, které navštíví přes 60 000 lidí. Provozujeme také v pražských Kbelích ekocentrum Prales, které je zaměřeno převážně na zemědělskou výrobu a také díky jeho neustálému rozvoji se sem sjíždí lidé z celé Prahy.

V dnešní uspěchané době stále více lidí nachází útěchu i pomoc v přírodě a ideálním prostředkem k tomuto propojení je lesní pedagogika. Také proto zájem o tyto aktivity v České republice každoročně roste. Lesnické organizace zabývající se lesní pedagogikou zorganizovaly za rok 2019 celkem 3 639 akcí a zúčastnilo se jich 354 133 návštěvníků.

Je prima vidět, kolik lidí si díky lesníkům za minulý rok doslova přivonělo k lesu a alespoň na chvíli pustilo starosti z hlavy.

Ing. Václav Nejman je vedoucí střediska ekologické výchovy Lesů hl. m. Prahy.

ROZHOVOR

Praha lesy rozšiřuje skutečně masivně, říká Dan Frantík

Praha je výjimečné město z celé řady důvodů. Jedním z těch málo známých jsou ale její lesy. Ty stávající i ty nově vysazované. Povídali jsme si o nich s Danem Frantíkem, který má pražské městské lesy na starosti.

Praha se ve velkém pustila do zalesňování zemědělských pozemků. Proč?

Protože je to lepší, než aby byly zastavěné.

To znamená, že si vybíráte mezi lesem a zástavbou?

Každý územní plán se může změnit. I orná půda se může změnit na zastavitelnou.

Ale v okamžiku, kdy pozemky zalesníme a převedeme z orné na lesní půdu, jsou prakticky blokovány jen pro zeleň.

Druhá věc je, že zeleně v Praze podle nás není úplně moc, a tohle je jeden ze způsobů, jak ji rozšířit skutečně masivně. I v místech, kde je zeleně málo. Což se samozřejmě netýká centra, kde nejsou volné pozemky, ale některých okrajových částí.

Například v Letňanech nebyla do nedávna vlastně žádná veřejná zeleň. Teď tam mají nově vysázený lesopark.

Co to znamená vysadit les na poli? Jak se to dělá?

Máme odzkoušené, že se stoprocentně vyplácí sázet klasické lesnické sazenice, a ne velké stromy.

Jak to?

Protože lesnické sazenice v průběhu pěti až osmi let pohodlně doženou stromy, které jsme sázeli už velké.

Nejenom že jsou nákladově o dva řády níž, ale mají i daleko lepší přírůsty. A předpokládáme, že za 15 let budou v lepším stavu než stromy, které se sázely jako alejové. Ty se navíc musí zalévat, takže počáteční náklady na jejich údržbu jsou vysoké.

A odkud berete sazenice? Pěstuje si je Praha sama?

*Dan Frantík pracuje od roku 1994 na Magistrátu hl. m. Prahy v oblasti správy lesního majetku. V současné době vede oddělení, které má na starosti městskou i krajinnou zeleň v Praze. Osobně se dlouhodobě věnuje zakládání nových ploch krajinné zeleně a lesů na doposud zemědělsky využívaných pozemcích a také přírodě blízkému hospodaření v lesích.
Foto: Zdeňka Kovářková / Pražská EVVolute.*

Praha má vlastní malou školku, ale tato produkce je tak 5 %, možná 10 % toho, co potřebujeme. A všechno ostatní se kupuje ze školek, které jsou v okolí Prahy: v Brandýse, v Litoměřicích a tak dále.

Ve špičkových letech se v Praze sází 200 000 až 300 000 stromů ročně. A lesní školky pěstují sazenice v milionech kusů.

Mechanizované zalesňování zemědělské půdy – les V Panenkách (k. ú. Běchovice), listopad 2017.

Občas se to dělá, ale pak takové sázení směřujeme do stávajících lesů, kde se sází ručně. Je na to lepší prostor než na poli.

Jak to?

Na poli může být řádka dlouhá 300–400 metrů. Traktor se sázecím strojem to za chvíli projede a jede za chvíli zase zpět. Ale sázet to ručně by bylo trochu krušné...

Za posledních 100 let vzrostla výměra lesů o více než 30 %. Postupně se proměňují i stromy, které se sází. Do roku 1938 se například sázely akáty a borovice černá. Sledujete tu proměnu?

Ono je to složitější. Akát se sázel zhruba od začátku 20. století do 1. světové války, možná do let 1920–1925. Osazovali se s ním prudké stráně, které historicky nebyly lesy, ale pastviny.

A co jsem našel v archivech, tak zkoušeli všechny možné dřeviny. Ale jediná, která na těch lokalitách přežila, byl právě akát.

Dneska máme akátu poměrně hodně, někdy 300 ha jenom na majetku města. Zhruba půlka je na pozemcích, kam žádnou jinou dřevinu nedostaneme. Protože jsou to extrémní lokality na skalách nebo prudkých kamenitých svazích.

Tam, kde jsou v trošku lepších půdách, se snažíme akátové porosty obnovovat jinou dřevinou.

Borovice černá se tady sázela krátce, za první republiky. Je to poznat z toho, že všechny porosty borovice černé, které v Praze máme, jsou plus minus stejně staré. Ta se sama nezmlazuje, takže její zastoupení se postupně zmenšuje.

A co se ještě změnilo?

V 60. a 70. letech se zalesňovala pole bez ohledu na vlastnictví. Takhle vznikl třeba lesopark Hostivař nebo lesy v Divoké Šárce. A tehdy se hodně zalesňovalo lípou. To byl tehdejší hit.

Proto v Praze máme poměrně vysoké zastoupení lipových porostů středního věku, což není úplně běžné. Často jsou to čistě lipové porosty, což rozhodně není přirozený stav.

Dneska se snažíme, aby kostru lesního porostu tvořil dub. Doufáme, že tady v Praze bude mít perspektivu třeba dalších 100 let.

Proč dub?

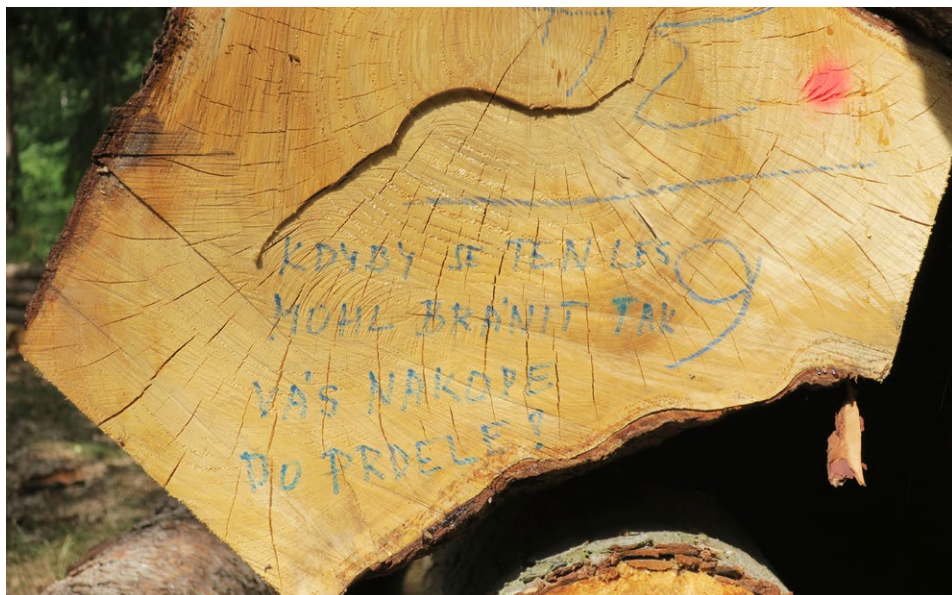
Protože je to dřevina, která by tady kvůli klimatickým podmínkám a nadmořské výšce přirozeně rostla. I pokud se počítá

A to se sází ručně?

Velké plochy se většinou vysazují sázecím strojem. Je to daleko rychlejší a z hlediska kvality vysazení stromku je to minimálně srovnatelné nebo lepší než ruční sázení.

Děláte akce pro veřejnost? Po sázení stromů je teď velká společenská poptávka...

s oteplováním, tak je to základní dřevina, která by tady měla růst.

Dub přirozeně roste od nízkých nadmořských výšek, co jsou tady v Praze, běžně pak až po nějakých 400, 500 m n. m. Takže doufáme, že dubové porosty tady zůstanou, i pokud se průměrná teplota zvýší o 1, 2, 3 °C.

Dubu tedy sázíme zhruba 50 % a těch zbývajících 50 % je třeba pět, šest, sedm dalších hlavních dřevin.

A posledních několik let se snažíme opravdu důsledně dělat jednotlivá smíšení. To znamená, že se ani nedělají malé skupinky stromů jednoho druhu, ale vyloženě mícháme jednotlivé stromy. Třešeň vedle babyky, dubu nebo douglasky. Je složitější to při výsadbě zajistit, ale je to vhodnější při dalších zásazích. A les pak i líp vypadá.

A pokud nějaká dřevina z jakýchkoli důvodů vypadne, tak se nic nestane, protože ostatní dřeviny zaberou její prostor.

A jak se v pražských lesích hospodaří? Předpokládám, že neděláte holoseče?

Snažíme se hlavně o podrovní hospodaření, to znamená vybírat jednotlivé stromy a podpořit přirozené zmlazení. To je primární postup, který je ekologický a veřejností celkem přijímáný, protože při něm nevznikají paseky a lidé nemají pocit, že les devastujeme.

Pokud ale máte čistý smrk, borovice nebo akáty, které se nezmlazují, nezbude než udělat paseku. Snažíme se ale dělat ty plochy malé. I kvůli tomu, že máme lesnický certifikát FSC. Jsme kvůli tomu limitováni daleko přísněji, než říká lesní zákon.

V těch výjimečných případech, kdy kácíme holosečně, máme průměrnou velikost paseky cca 12 arů. Lesní zákon umožňuje hektar, FSC dovoluje půl hektaru. Takže jsme ještě hluboko pod tím.

A jak se vám v Praze kácí?

Nekácí se tady úplně snadno. Veřejnost samozřejmě na kácení reaguje. Do místa těžby ale dopředu dáváme informaci o tom, co se tam dělá, kdy a proč. To se nám poměrně osvědčilo.

A taky je to pro lidi doklad, že nejde o černou těžbu. Před pár lety probíhala nepovolená

kácení různě po republice a lidi byli zprávami z médií hodně vystresovaní a měli pocit, že skoro všechno jsou nepovolené těžby.

Fungují informace o těžbě?

Běžné návštěvníky informace v místě větší uspokojí. Samozřejmě lidé také píší a e-mailují, případně volají na Českou inspekci životního prostředí.

A je potřeba ještě říct, že nekácíme proto, aby se získalo dříví. Jakékoli úmyslné kácení děláme s rozmyslem, abychom podpořili obnovu lesa. Není totiž možné nechat všechny porosty úplně zestárnout. Protože ony se pak začnou ve 150 nebo 180 letech plošně rozpadat.

Kdybychom se na to posledních dvacet let vykašlali, byl by dnes problém se smrkem daleko větší, protože by zde byly větší plochy smrkových porostů, které by se s vysokou pravděpodobností musely dnes intenzivně těžit kvůli napadení kůrovcem.

Je nějaké město, kterému by se chtěla Praha přiblížit zalesněním nebo tím, jak se o své lesy stará?

V Čechách určitě žádné město nezalesňuje tak masivně jako Praha. A myslím si, že ani v Evropě. Vídeň má například poměrně velké

městské lesy, ale tam spadají i lesy zcela mimo území města. Ale co mám informace, tak takové velké zalesňování nových ploch jako u nás se jinde ve velkých evropských městech neděje.

A dá se říct, jak jsou pražské lesy průměrně staré?

Průměrný věk stromů je 83 let, to je statisticky spočteno z lesnických podkladů.

Za komunistů v 70. a 80. letech se tady lesy téměř vůbec neobnovovaly, a proto je velmi nízké plošné zastoupení mladších porostů starých 30–40 let.

A naopak extrémně zastoupené jsou porosty, které dnes mají 100–110 let. A je potřeba počítat s tím, že tyto stromy tady dalších 200 nebo 300 let nevydrží. Začnou se rozpadat, a pokud se nám nepodaří zastoupení této věkové skupiny obnovou rozumně snížit, dojde ke kolapsům. Je to otázka řekněme padesáti let, kdy se tyto porosty začnou fyzicky rozpadat.

To je strašný problém. Teď se to trochu pohne, protože speciálně ty stoleté porosty jsou hodně borové a borovice je teď v Praze asi větší problém než smrk. Na rozdíl od smrku, který je lokalizovaný jenom na pár místech, roste borovice po celé Praze.

Na území Prahy je asi 5 220 ha lesů. Přes 50 % lesní plochy, cca 2 820 ha, patří Hlavnímu městu Praze, udržují je Lesy hlavního města Prahy. Kromě toho tu hospodaří státní Lesy ČR, několik set hektarů připadá nově církvi a zbytek několika stům soukromých vlastníků, kteří mají od pár metrů až po 45 ha.

Kde je v Praze nejstarší les?

Ve Hvězdě. Tam jsou dubové porosty, které mají více než 200 let.

Hvězda má 85 ha a z toho je 40 ha velmi přestálých porostů. Zatím tam našťestí duby plodí. Až přestanou, nezbude nic jiného, než je začít kácet, dělat malé paseky a sázet sazenice ze školek. Není velký problém znovu les vysázet, ale nebude to stejný les, jako je teď.

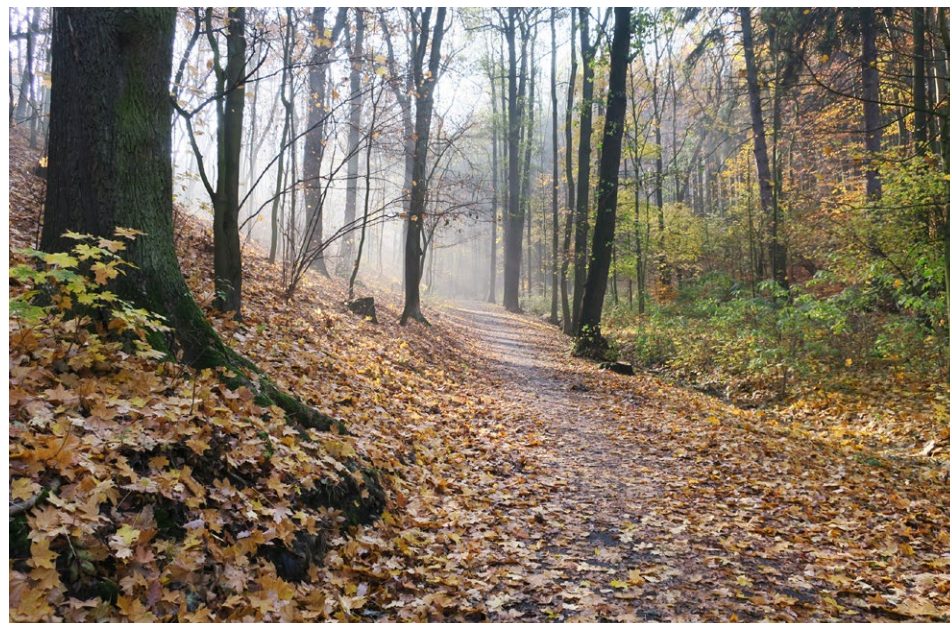
Už za první republiky je doložené, že se místní ve Hvězdě bouřili proti kácení, to ovšem ve svém důsledku zapříčinilo dnešní stav. Hvězda má s ohledem na svou velikost extrémní počet stromů starých více než 140 let. S tím se strašně obtížně něco dělá, protože masivní kácení dělat nechceme, ale cítíme, že nás čas a zdravotní stav porostů hodně tlačí.

Rozhovor vedla Zdeňka Kovářiková

Foto: Dan František

Dan Frantík

Historie pražských lesů

tedy převážně lesy. Ty byly vytlačeny na méně úrodné půdy, případně neobdělavatelné, převážně velmi svažité plochy.

Historicky doložené lesy 16. a 17. století jsou např. lesy dnešního Chuchelského háje, Kunratického lesa, Čimického a Ďáblického háje, část lesů v Divoké Šárce, lesy u Točné nebo Klánovický les. Poměrně jasnou představu o přírodních poměrech pak udávají mapy tzv. stabilního katastru z roku 1840,

*Podzim v lesoparku Cibulka.
Foto: Dan Frantík*

který již pokrývá celé území Prahy a poměrně přesně vymezuje jednotlivé způsoby využití všech pozemků. V případě lesů lze pak vyčíst základní rozlišení na listnaté a jehličnaté lesy. Původní funkce lesů – produkce dříví nejprve jako paliva, později pak s rozšiřováním industrializace také jako suroviny pro postupně se rozvíjející průmysl

Praha jako samostatný kraj má nejnižší lesnatost ze všech krajů ČR, výměra lesů je v současnosti 5 223 ha, tj. něco přes 10 % plochy města. Všechny lesy bez ohledu na vlastnické vztahy jsou zařazené do kategorie lesa zvláštního určení jako lesy příměstské a další lesy se zvýšenou rekreační funkcí. Z celkové plochy lesa patří Hlavnímu městu Praze 2 821 ha, cca 1 390 ha vlastní fyzické a právnické osoby a církve, zbylých cca 1 000 ha Lesy ČR.

Území Hlavního města Prahy prošlo celkově v minulých staletích bouřlivým vývojem. Změny se týkaly všech oblastí, tedy lesů a zeleně nevýmíjaje. Již okolo roku 1000 n. l. dochází k hrubému rozdělení na zemědělskou krajinu a krajinu porostlou trvalými porosty,

– se v průběhu 20. století výrazně proměnila. Přesto potřeba palivového dříví stále přetrvávala, a to až do 20. století.

Lesy v období 18. a 19. století patřily převážně do majetku velkostatků nebo panství, byly zejména ve vlastnictví náboženských řádů (např. statky Motol, Hlubočepy, Dejvice, Ďáblice, Hloubětín), případně šlechtických rodů (např. Kunratice, Uhřetěves nebo Dolní Krč). Výjimečné jsou pak statky patřící Pražskému hradu (Stromovka, Hvězda, Purkrabský háj u Nebušic), zemský statek Bohnice nebo statek Michle patřící pražské univerzitě.

Městu Praha, na rozdíl od většiny jiných královských nebo poddanských měst, historicky téměř žádné lesy nepatřily, ještě v roce 1919 to bylo pouze 100 hektarů. Větší lesní majetky pak Praha získala (odkoupila) v rámci první pozemkové reformy, např. významný byl odkup kompletního majetku bývalého statku Počernice v roce 1922, který mj. vlastnil i celý dnešní Xaverovský háj. Řada dalších pozemků z tohoto majetku – původně zemědělské půdy – byla v posledních letech předmětem přeměny na veřejnou zeleň, převážně les.

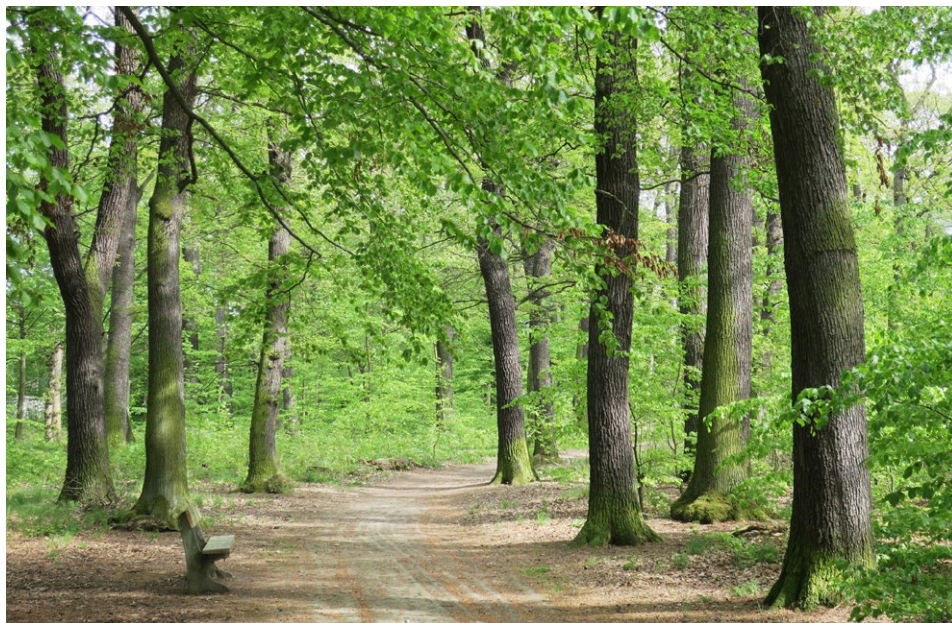
Území Prahy je výjimečné i v rámci celé České republiky z dlouhodobého pohledu mj. tím, že zde za posledních cca 120 let vzrostla výměra lesů o více než 30 %. Již v roce 1858 byla založena „Jednota ku vysazování stromů

Kunratický les – vstup do přírodní památky od Chodova. Foto: Dan Frantík

v Praze". Systematické práce pak začaly po roce 1897, kdy byla českým odborem Zemědělské rady pro Čechy zahájena akce na zalesnění holých strání a neplodných ploch, vlastní zalesňování probíhalo od roku 1903. Do 1. světové války pak bylo zalesněno prvních 80 ha lesa, převážně v katastrech Hloubětína, Kyjí a Hrdlořez. Bohužel se jedná – vzhledem k stanovištním podmínkám – převážně o akátiny, resp. původně byla vysazována celá škála převážně listnatých dřevin, ovšem

kvůli extrémním polohám se tyto porosty do dnešní doby dochovaly v podobě dožívajících, převážně akátových porostů. Po vzniku čs. státu byla v roce 1922 zřízena Zalesňovací komise pro pražské okolí, její péčí bylo do 2. sv. války zalesněno dalších cca 200 hektarů (zejména v oblasti Velké Chuchle, Cholupic, Písnice atd.), opět především akátem, ale

také borovicí černou a dubem červeným. Zejména porosty borovice černé, vyskytující se na území Prahy jen v několika málo lokalitách (např. Bohnice, Cholupice nebo Braník), byly všechny vysázeny v poměrně krátkém období několika málo let, což pravděpodobně souvisí s jednorázovým dovozem semen této dřeviny. Některé pozemky i v té době zalesňovali i samotní vlastníci, a to především z důvodů daňových úlev. Již v období 1. republiky byl také vypracován plán na

Obora Hvězda, pohled do nitra nejstarších lesních porostů v Praze. Foto: Dan Frantík

vytvoření zeleného pásu kolem Prahy, který bohužel, jak je písemně doloženo, „...pro odpor soukromých majitelů pozemků“, nebyl nikdy zrealizován. Po roce 1948 přestal odpor soukromých vlastníků pozemků a po cca deseti letech, kdy se v lesích prováděly zejména nutné zásahy kvůli zanedbání péče v období 2. světové války, došlo od počátku

šedesátých let k výraznému rozšiřování ploch lesa. Zalesňování se provádí, na rozdíl od všech předchozích období, nejen na pozemcích nehodících se pro jiné účely, ale také na půdě do té doby zemědělsky využívané. Vzhledem k tomu, že zalesňování nebylo určováno zájmy vlastníků pozemků, ale orgány města, jsou často zalesňovány i vysoce bonitní půdy. Nově zalesňované plochy jednak navazují na stávající lesy (např. oblast Šárky), nebo jsou založeny lesní porosty v krajině do té doby téměř bezlesé (např. Strašnice, Hostivař). Na rozdíl od lesů vysazovaných do r. 1948 jsou nyní lesy zakládány nikoli jen jako souvislé lesní porosty, ale již při zakládání lesa je počítáno s rekreačním využitím těchto porostů – části ploch jsou ponechány bez výsadeb (nebo s výsadbami jednotlivých stromů) jako budoucí rekreační louky, současně je budována základní cestní síť. Jako příklad poslouží lesopark Hostivař, kde ze 170 hektarů výměry tvoří 50 ha louky a 120 ha lesní porosty. Maximum výsadeb bylo provedeno v letech 1965–1975, ale zalesňování probíhalo prakticky až do roku 1990, kdy se na řadu let zcela zastavilo. Celkem se v letech 1948–1990 zalesnilo přes 800 hektarů, ovšem část z těchto pozemků byla po roce 1989 vrácena původním majitelům v rámci restitucí. Pro soukromé vlastníky lesa je až na výjimky držení lesních pozemků v Praze ekonomicky ztrátové, proto má Hlavní město Praha dlouholetý program

na odkup těchto pozemků do svého vlastnictví. Od roku 1995 bylo takto odkoupeno více než 250 hektarů lesů, včetně největšího soukromého lesa – Miličovského háje, který město získalo v roce 2007.

Po roce 1989 byla výsadba nových lesů pozastavena, nejprve z důvodu nutné stabilizace majetkových poměrů, následně pak bylo nutné počkat na schválení nového územního plánu. Drobné dílčí výsadby byly prováděny již od roku 1996, po schválení územního plánu v roce 1999 pak byly naplno rozběhnuty projekční a přípravné práce na projektech systematického zakládání nových lesů a lesoparků. Od roku 1996 do současnosti tak bylo zalesněno nebo různým způsobem ozeleňeno více než 250 hektarů pozemků, což je pro ilustraci 85 % plochy Kunratického lesa!

Charakter nově zalesňovaných ploch se v průběhu let měnil s tím, jak se měnily vnější podmínky a z nich plynoucí důvody zalesňování: od zamezení eroze a neškodného odvedení dešťových vod v počátcích 20. století přes snahy o zvýšení krásy pražského okolí a zpříjemnění pobytu obyvatel v přírodě až po cílevědomé zakládání lesoparků jako míst pro krátkodobou rekreaci obyvatel nově vznikajících sídlišť. Určitým nedostatkem této doby (z lesnicko-rekreačního pohledu) bylo využití převážně skupinového míšení dřevin a také malý časový předstih výsadeb

lesa před sídlištěm, většina nově založených porostů začíná plnit svou funkci teprve po 10–20 letech po dokončení výstavby okolní nové plošné zástavby. Rovněž zalesnění pozemků, které byly po roce 1989 vráceny původním majitelům a nyní jsou převážně bez jakékoliv péče, již dnes na řadě míst přinášejí problémy jak s bezpečností návštěvníků, tak i se stabilitou porostů, šířením škůdců atd.

Projekty nových ploch zeleně po roce 1999 – lesů, lesoparků nebo prvků ÚSES – jsou pojímány komplexně, tedy předmětem zájmu není jen pouhé zalesnění, ale i podpora dalších funkcí lesa – rekreační, estetická, ekologicko-stabilizační atd. Svou rozlohou a tedy i významem patří mezi největší nově řešené území zejména lesopark Letňany (rozloha téměř 40 ha), lesopark Vinice (40 ha), les Robertka (24 ha), les V Panenkách (31 ha) nebo nejnovější, v loňském roce založený les Arborka v Satalicích (18 ha). Některé z těchto lesů jsou již veřejností naplno využívány, přestože jejich stáří je jen 10–15 let.

Minulost i současnost pražských lesů, jak plyne z předchozích řádků, je velmi pestrá. Procentické navýšení plochy lesa odpovídá v podmínkách ČR spíše pohraničním oblastem, o to více je cenné v podmínkách milionové aglomerace, kde zejména rekreační funkce lesa ještě rozhodně není doceněna tak, jak by zasluhovala. Věřím, že budoucnost

Lesopark Letňany – mozaika nově založených lesních porostů, luk a části na původní navážce, ponechané přírodnímu vývoji. V popředí jedna ze singltrailových tras. Foto: Dan Frantik

našich lesů bude (sice již téměř jistě bez smrku a jen velmi omezeně s borovicí) pořád zelená a dlouhodobá snaha o zvyšování ekologické stability lesních porostů i zvětšování jejich plochy bude přinášet své ovoce nejen nám, ale i dalším generacím.

Ing. Dan Frantik je vedoucí oddělení péče o zeleň na pražském magistrátu.

Martin Mach Ondřej

Bacha na kulky!

Foto: LHMP

Práce lesníka je jistě zajímavá. A rozhodně v Praze. Městské lesy slouží lidem jako místo, kam si chodí zaběhat, vyvenčit psa či prostě jako cíl procházky. A jakmile do „jejich“ lesa přijde někdo s pilou, jsou hned u něj. Těžit dřevo v pražských lesích není jen tak.

„Snažíme se jak přímo v terénu, tak trpělivou komunikací na webu i facebooku vysvětlovat principy péče o lesní porosty, situaci spojenou s kůrovcovou kalamitou, nezbytné zásahy s tím spojené apod.“ říká za Lesy hl. m. Prahy Petra Fišerová.

Pražské lesy mají zpracované své lesní hospodářské plány, které pro každý rok určují, kolik se z daného porostu smí vytěžit stromů. V lesích se musí provádět i tzv. výchovné zásahy, prořezávky a probírky. „V poslední době však probíhají převážně neplánované, tzv. nahodilé těžby,“ vysvětluje Petra Fišerová. Jde o odstraňování napadených stromů, souší apod. Lesy hl. m. Prahy se snaží o zásazích informovat občany přímo v terénu, informace včetně mapek jsou na webu, informování jsou i příslušné městské části.

Co se děje s vytěženými stromy? „Kvalitní kulatina může jít na pilu do naší truhlárny a vyrábí se z ní například mobiliář do lesů a parků, lavičky, herní prvky apod. Méně kvalitní se prodává na zpracování na dřevovláknité desky, případně do papíren,“ popisuje Petra

Foto: LHMP

Fišerová. Nejnižší kvalita dřeva se prodává jako palivo.

Zpracování dřeva v Praze ale není jen tak. „V některých oblastech se setkáváme se zarostlou municí v kmenech stromů. Jedná se konkrétně o oblast Satalické obory, kde je doloženo působení ruské armády,“ popisuje komplikace Petra Fišerová. Zarostlá munice dokáže udělat velkou paseku na zubech pil, proto se na pilu neposílá. Potíž je, že poznat takovéto dřevo v podstatě nelze, pokud není pila vybavená magnetickým senzorem. „Vycházíme tedy z našich zkušeností a při zpracování dřeva z těchto oblastí jsme obezřetní,“ říká Petra Fišerová.

Martin Mach Ondřej vystudoval sociální a kulturní ekologii na UK. Je šéfredaktorem Pražské EVVolute.

Zdeňka Kovářiková

Co potřebujete vědět, než začnete sázet stromy

Je pár věcí, které byste měli vědět, než se vydáte sázet stromy do města, vesnice nebo do krajiny. Přispějí k tomu, že vámi zasazený strom bude mít na novém místě co nejdelší budoucnost.

Naprosto zásadní je vědět, komu patří pozemek, kde chcete sázet. Ten se po vysazení stromku stane jeho majitelem. Strom prostě patří tomu, kdo pozemek vlastní. Je-li kmen na hranici pozemků, je společný.

Pokud strom nesázíte na vlastním pozemku, zajistěte si souhlas majitele. Bez toho se neobejdete. Může se stát, že nevíte, komu vámi vyhlédnuté místo patří. V tom případě

*K sázení přizvěte i děti. Je to zábava.
Foto: Martin Mach Ondřej*

nahlédněte do katastrální mapy území a zjistěte si katastrální číslo pozemku. Podle něj je možné vlastníka zjistit na webu Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního nebo z výpisu z katastru nemovitostí.

Inženýrské sítě

Stromy sdílí prostor s vedením technické infrastruktury, a to především ve městech a obcích. Pokud se pouštíte do vysazování

ve městě, je proto nutné zkontrolovat, kudy vedou inženýrské sítě, a v nejlepším případě se jim vyhnout.

Každá inženýrská síť má své ochranné pásmo. Do některých z nich není možné strom vysadit vůbec, u některých to lze, ale pouze s písemným souhlasem jejich vlastníka.

Stromek je potřeba vyvázat. Nezapomeňte ale časem úvaz povolít. Foto: Martin Mach Ondřej

Nároky stromů na prostor

Strom dorůstá po celý život, proto čím větší kořenový prostor mu můžete zajistit, tím lépe. Různé druhy stromů mají různé nároky, ale jako nutné minimum se uvádí prokořenitelný prostor o velikosti 1,5násobku průměru koruny dospělého stromu.

Občanský zákoník a sousedské vztahy

Pokud chcete zasadit strom blíže než 3 m od hranice pozemků, je třeba získat souhlas majitele sousedního pozemku. Ten může výsadbu odmítnout, pokud k tomu uvede rozumný důvod.

Hranice tří metrů platí pro stromy, u nichž se očekává, že budou vyšší než 3 m. Pro menší stromky je kratší i vzdálenost od sousedů, stačí jen 1,5 m od hranice pozemku.

Výběr druhu stromu

Výběr začíná odpovědí na otázku, proč vlastně strom chcete sázet. Rádi byste si z něj utrhlí ovoce? Nebo toužíte po tom, aby vám co nejrychleji poskytoval stín?

Pokud tohle víte, je potřeba to skloubit s podmínkami, které vyžaduje strom. Zásadní je, aby vysazený strom přežil co nejdéle. Určitě tedy chcete dát správný strom na správné místo.

Při výběru druhu stromu proto zvažte, jak je odolný vůči suchu, nebo naopak zamokření, jestli má rád teplo, nebo naopak dává přednost chladnějšímu podnebí, v jaké nadmořské výšce sázíte i jestli chcete vysazovat na kopci, nebo v dolíku pod ním, mezi zemědělskými poli, nebo ve městě.

Ve městech je dobré myslet na to, jestli není pyl stromu silně alergenní nebo jeho plody jedovaté a jak dobře nebo špatně strom snáší znečištění. Všude byste se měli vyhnout druhům potenciálně invazním. Jejich seznam najdete na stránkách Agentury ochrany přírody a krajiny.

Dobré je prozkoumat, jaké stromy rostou v okolí a jak se jim tam daří. Pokud si nejste jistí, poraďte se s odborníky. Má-li obec kvalitně zpracovaný plán Územního systému ekologické stability, najdete v něm cenné informace k doporučené druhové skladbě.

Podrobný návod k sázení stromů najdete na stránkách iniciativy Nadace Partnerství Sázíme budoucnost.

Mgr. Zdeňka Kovářiková vystudovala žurnalistiku a sociální a kulturní ekologii na Univerzitě Karlově.

Nejvěrohodnější informace o vedení inženýrských sítí získáte u odboru územního plánování a stavebního úřadu. Vedení některých sítí lze ověřit zdarma online, např. vedení sítí ČEZ, RWE nebo vedení vodovodů a kanalizací. Praha má informace o inženýrských sítích pěkně pohromadě na webu Institutu plánování a rozvoje Prahy.

Zdeňka Kovářiková

Dotace na sázení stromů

Na sázení stromů můžete získat finanční příspěvek od ministerstva životního prostředí. To podporuje výsadbu listnatých stromů na veřejných prostranstvích. Tedy na místech, která jsou přístupná každému. Dotace může být až 250 tisíc korun. Příspěvek je určený na nákup sazenic, potřebného materiálu i na následnou péči o stromy, například závlahy. O dotaci je možné žádat až do 31. 8. 2020, nebo než v programu dojdou peníze.

O finanční podporu na zasazení stromu může požádat prakticky každý, kdo má vztah k místu vysazení stromů, s výjimkou politických stran a hnutí. Peníze je možné získat i na výsadbu sadu, pokud bude volně přístupný veřejnosti, včetně toho, že si každý

bude moci sklídit plody. Sázet je možné i na orné půdě.

Podpora se nevztahuje na vysazování stromů na lesních pozemcích a v letošním roce už ani na volnou krajinu. Výsadba stromů ve volné krajině byla možná pouze do konce roku 2019. Teď na ni lze získat podporu ze zdrojů Programu péče o krajinu.

I pokud si stromky vypěstujete sami, můžete zažádat o finance na materiál na výsadbu a závlahu.

Žádosti o dotaci se podávají elektronicky prostřednictvím Agendového informačního systému Státního fondu životního prostředí ČR.

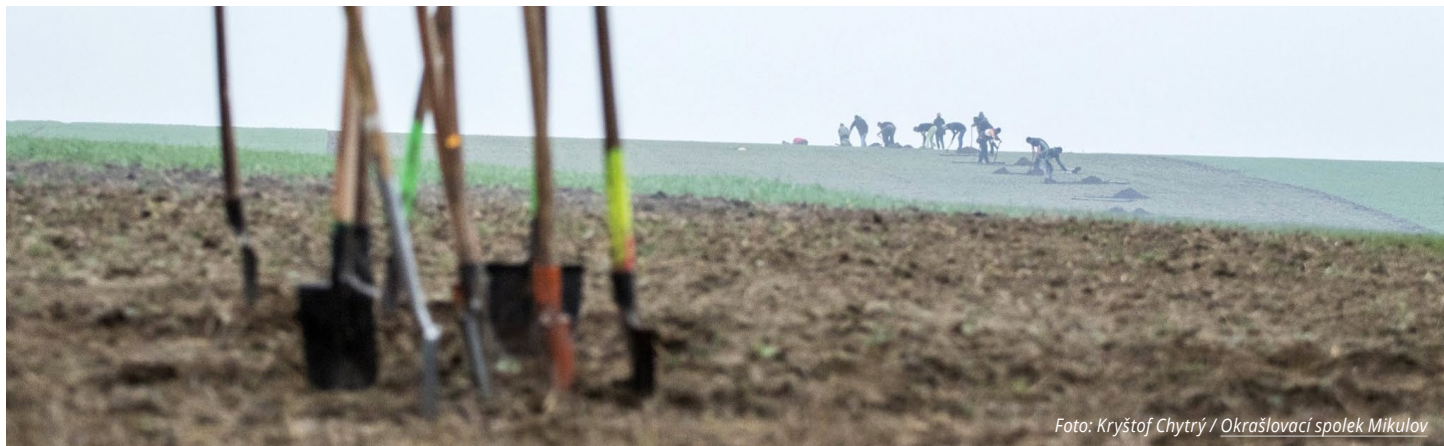

Foto: Kryštof Chytrý / Okrašlovací spolek Mikulov

Marco Stella

Potravinový les

O potravinových či jedlých lesích se poslední dobou hovoří hodně. Mnozí si nesprávně ztotožňují jedlý les s přírodní zahradou či zahradou ponechanou svému vývoji s minimálními zásahy člověka. To není jedlý les, to je zahrada, která pustne.

Když se v polovině 70. let minulého století Geoff Lawton (*1954), dnes považovaný za jednu z předních postav permakulturního designu, vydal na svůj první výlet mimo rodnou Anglii, zamířil do Maroka. Netušil, že to, co potká mimo tehdy obvyklé turistické trasy, změní jeho život.

Na radu místních vyrazil suchým pouštním údolím do osady jménem Inraren, které místní říkali Rajské údolí. Uprostřed vyschlých

úbočí hor objevil šťavnatý, zelený les. Při bližším pohledu ale nešlo o obyčejný les – ve stínu datlovníků rostlo nečekané množství stromů, lián, keřů, bylin a dalších rostlin, které prakticky všechny byly jedlé. Nalezli byste tu banány, tamarind, pomeranče, fíky, kvajávu, citróny, granátová jablka, moruše, kdoule, vinnou révu, několik druhů skořápkovin. Na travnatých plochách pod olivovníky a argáními se pásly uvázané ovce, na stromech hřadovaly slepice. Na celkové

Hned první cesta mimo rodnou Anglii mu změnila život. Geoff Lawton, průkopník permakulturního designu. Foto: BonnieFreibergs / Wikimedia Commons. Licence: CC BY-SA 4.0

rozloze necelých třiceti hektarů v lese hospodařilo na osm set lidí, kterým les poskytoval téměř veškerou obživu. Tito lidé byli pevnou součástí malého ekosystému, který Lawton popsal jako „prastarý organismus“, a byli podmínkou jeho fungování. Nestáli nad ním. Byli jeho součástí.

Nikdo nebyl schopný říci, jak je les starý, bezsporu to bylo ale stovky let. Péče o les se předávala jako kulturní tradice z generace na generaci, stejně jako si místní ptáci předávají specifické dialekty zpěvu.

Lawtona tento úkaz tak ohromil, že se v následujících letech a dekadách stal průkopníkem designu potravinových lesů a vedle ekologa a biogeografa Billa Mollisona, se kterým začal úzce spolupracovat, se stal

Kvajáva je ovoce stromu kvajáva hrušková, pocházejícího z Jižní Ameriky, kde jsou tyto plody velmi oblíbeným ovocem. Foto: Dr. Alexey Yakovlev / Flickr. Licence: CC BY-SA 2.0

průkopníkem permakultury, tedy dlouhodobě udržitelného zemědělství, jehož pevnou součástí se koncept jedlého lesa stal.

Jak jedlý les vznikl? Nevíme to přesně. Dost možná prostě tak, že lidé vylučovali semena rostlin, které konzumovali, poblíž svých sídel,

případně si tyto rostliny aktivně přibližovali. A jako v případě lidí z marockého Rajského údolí ve snaze co nejlépe napodobit strukturu lesa začali postupně doplňovat další druhy, a to i ze stále vzdálenějších oblastí, obchodem či výměnou. V případě marockého potravinového lesa lze za všechny exoty zmínit jihoamerickou kvajávu nebo banány, původně z jihovýchodní Asie.

Jak se pozměněné prostředí zahušťuje a pokusem a omylem vznikají nová účelná společenství druhů (živočišných i rostlinných), druhy, byť třeba původní, avšak pro člověka neužitečné, pomalu mizí. Spolu s rostlinami přichází i živočichové, kteří jsou si s rostlinami vzájemně prospěšní. Drůbež se skvěle hodí k likvidaci hmyzích škůdců a roztočů, přežvýkavci zase dokážou držet na uzdě náletové stromky atp.

A z tohoto uměle vytvořeného ekosystému začíná profitovat i člověk, pokud si osvojí základní praktiky, které pomáhají lesu jakožto stabilnímu, v co největší možné míře uzavřenému celku. Čím je les starší, tím je stabilnější, odolnější vůči okolním změnám a z hlediska člověka vyžaduje stále menší péči, jednak tím, že si lidé osvojují stále účelnější a méně náročné praktiky údržby lesa, jednak také proto, že komplexní ekosystém, v němž má každý prvek minimálně jednu „zálohu“, která je schopná alespoň částečně převzít jeho

funkci, ožívá do značné míry vlastním, byť ne vždy zcela zamýšleným životem.

Oproti klasickému zemědělství má potravinový les řadu nevýhod. Tou hlavní je, že pokud jej založíte, velmi pravděpodobně se nedožijete jeho plného fungování. Bývají také vázány na sepjaté, menší komunity a jsou nezřídka držené, pokud ne přímo v cíleném utajení, tak alespoň pro vnější svět nepříteliš viditelně. A pak lidské praktiky spojené s péčí o konkrétní potravinový les jsou vázány na určité místo v určitý čas a přenositelné jsou jen ve velmi hrubých obrysech, pokud vůbec.

Doslova transgenerační časová měřítka, časová, geografická i topografická situovanost a bez předchozí zkušenosti a tradice těžko uchopitelná ekologická komplexnost potravinového lesa tak na mnoha místech vedla k tomu, že ty již existující byly nahrazovány jednoduššími, často krátkozrakými formami zemědělské produkce. Tak například Lawtonův marocký les je utlačován plantážemi datlí, citrusů, argánie a dalších plodin a co hůř – od té doby, co se Rájské údolí stalo turistickým cílem, začala fungovat elektřina, objevil se vodovod a potřeba kupovat si nové konversky a mobily (na které se nejspíše vydělá právě v turistickém průmyslu či produkci arganového oleje, nikoliv však téměř posvátnou péčí o jedlý les), populace žijící

Pěstování rajčat v zástinu ořešáků na zemědělské usedlosti Terres de Roumassouze. Foto: Aleš Erber

z tohoto malého Edenu stárne a nelze vyloučit, že jednoho dne zcela vymizí. Spolu s ní i jedlý les.

Situace může vypadat beznadějně, ale možná není třeba propadat panice, nebo alespoň ne zcela. V poslední době se například stále častěji hovoří o agrolesnictví, způsobu péče o zemědělskou či lesní půdu, jehož cílem není jenom maximalizace výnosu, ale nese v sobě i ideu udržitelnosti. Agrolesnické systémy

si obvykle nebývají a zatím ani nemohou být tak komplexními ekosystémy jako například Amazonie, na druhou stranu jde o jistý krok směrem k udržitelnosti. Avšak o tom, zda jsou tyto systémy životaschopné a zda například mohou pokrýt zvyšující se nároky rostoucí lidské populace, se vedou diskuze. Skutečnost, že marocký Eden při svých

Plody potravinového lesa budou čekat spíš až na vaše potomky. Vás čeká jen hledání správné cesty a učení se z vlastních omylů.

Foto: WhisperingJane_ASMR / Pixabay

se neúspěchů, nemluvě o nemalém penzu odborných znalostí z řady oborů nezřídka zchladí původní nadšení.

I náš spolek Pastvina v roce 2019 podnikl s podporou ministerstva životního prostředí první kroky k založení toho, čemu eufemisticky říkáme „jedlý les“, či spíše při rozloze kolem 8 000 m² „jedlý remízek“. Jako iniciátor tohoto podniku jsem si více než bolestivě vědom řady úskalí, která to s sebou nese.

Původní výsadba více než 400 jedlých stromů a keřů může padnout za oběť suchu, ovčím, přemnožené drůbeží, vandalům a daleko nejpravděpodobněji prostému nezájmu členů spolku, kteří po počátečním nadšení z vidiny tun čerstvého ovoce a zeleniny zjistí, že si na první ovoce budou muset ještě nějaký pátek počkat, byť péči bude remízek vyžadovat stále.

Bez komunity, ideálně sahající napříč generacemi, totiž není ani potravinový les. Jsem si také vědom, že i pokud se podaří všechny možné disbalance a katastrofy překonat, nedožiju se s největší pravděpodobností takového stavu lesa, v jakém bych si jej přál vidět.

Příklady dobré praxe z celého světa však ukazují, že to má cenu. Ve stopách Geoffa Lawtona, který se nyní s překvapivou úspěšností zabývá designem permakulturních projektů v extrémních podmínkách, od Jordánska až po vysychající oblasti Číny, kráčí stále více lidí. Budoucnost těchto projektů je nejistá, ale dovolím si na závěr citát mnou tak oblíbeného Mičurina: „Neúspěch není hanbou, hanbou je strach z pokusu.“

Mgr. Marco Stella, Ph.D., je zahrádkář, antropolog a historik přírodních věd.

30 hektarech užívá 800 lidí, by snad dávala jistou naději.

Zakládání potravinových zahrad se dnes stalo módou a nejsem si osobně jist, zda se o tom spíše víc nemluví, než že by se to dělalo. Časová náročnost, frustrace z opakujících

Halina Holá

Sad. To je něco mezi loukou a lesem

Byla to velká sláva tenkrát v Hostivaři, v květnu roku 1936. Od rána až do noci se slavilo otevření nového Švehlova sadu. Manifestací slavnosti se zúčastnila řada významných osobností té doby: pražský primátor, poslanci, primáři, profesori UK, ředitelé pojišťoven a bank, ministerští radové i továrníci. Nový sad měl být vzorem, jak lze dosud naprosto neplodné plochy proměnit v úrodnou zem – jak to měl Antonín Švehla, prvorepublikový předseda vlády a rodák z Hostivaře, rád.

Švehlův sad měl původně necelé dva hektary, jeho plocha se ale stále zvětšovala. Rozšiřování bylo završeno v 50. letech 20. století výsadbou Sadů zahradnické mládeže. Tyto

ovocné stromy stále tvoří unikátní zapojený porost táhnoucí se od staré Hostivaře až k Hamerskému rybníku v Záběhlicích. Sad leží na území, kterému se dnes říká Trojmezí. Původní Švehlův sad je nyní součástí areálu Toulcova dvora.

Péče o vysokokmenný třešňový sad na Toulcově dvoře není úplně jednoduchá záležitost. Kvůli vysokému stáří stromy již odumírají a je potřeba dosazovat nové kusy. Jenže vysokokmenné ovocné stromy jsou na trhu velmi těžko k sehnání. Proto jsme si museli založit vlastní ovocnou školku, ve které roubujeme na podnože původní české odrůdy třešní. Roubování i řez ovocných stromů probíhá

Sad stárnoucích stromů je potřeba postupně obnovovat výsadbou nových stromů. A ty je potřeba ochránit před ovci. Foto: archiv Toulcův dvůr

obvykle formou seminářů pro zaměstnance a veřejnost. V minulých letech jsme navázali spolupráci s pomology prof. Susem z ČZU v Praze a Ing. Matějčkem z VŠÚO Holovousy. V roce 2019 jsme naroubovali celkem 50 podnoží a všechny rouby se ujaly. To je dobrá zpráva pro nás, nikoliv pro veřejnost. Semináře o roubování dřevin se proto na několik let musí odložit.

Díky tomu, že je náš sad tvořen vysokokmennými dřevinami, můžeme pod stromy

chodit a pást dobytek. Sad spásají ovce, krávy a kozy, umístěné vždy v přenosných ohradnicích. Díky tomu, že je jejich pastvina částečně zastíněna, mohou se za teplých slunečných dnů schovat do stínu. Ovocné stromy také svými korunami chrání podrost před rychlým vysycháním. Jedinou nevýhodou vysokokmenných stromů je, že se velmi těžko dostává k jejich plodům. A tak velká část našich třešní padne za sousto ptákům a hmyzu.

Přítomnost ovocných stromů je ideální i k chovu včel, které sad pilně opylují. Včela medonosná není jediný hmyz, který starý sad láká. Necháváme v něm totiž i torza odumřelých stromů, která mohou být domovem až 400 druhů hmyzu. Například krasce třešňového. V dutinách starých stromů zase hnízdí ptáci a ve škvírách netopýři. Těch žije na Toulcově dvoře hned několik druhů. A to nejen díky ovocným stromům, ale i díky přítomnosti vody. Pod sadem se totiž nachází rozsáhlý mokřad a v sadu jsme vyhloubili dvě jezírka v místech přirozeného prameniště. I v tom nejparnější létě u nich bývá svěže zelená tráva. Pod stromy také ponecháváme křoviny: hlohy, růži šípkovou či špendlíky, jejichž plody v zimě slouží jako potrava ptákům.

Kromě obnovy stávajícího sadu sázíme ovocné stromy i na jiná místa areálu Toulcova dvora, který má rozlohu 10 ha. Jsme

si vědomi, že vysokokmenné sady jsou velmi cennými centry biodiverzity. Na našem území totiž nahrazují lesostepi. Pod stromy mohou růst i velmi vzácné druhy rostlin, které následně lákají hmyz. Sad Toulcova dvora ale trpí, kvůli vysoké návštěvnosti, sešlapem. Výjimkou je tzv. bukvicová louka, na kterou má veřejnost vstup zakázán.

Velký potenciál má ale starý neudržovaný sad v Trojmezí. Nejenže by mohl být ideálním místem pro lesostepní vegetaci, ale také by mohl být místem pro rekreaci místních obyvatel, kterých díky neustávající výstavbě

Vysokokmenné třešně určují vzhled celého sadu, zvláště působivý je jednotný květ a podzimní zbarvení listů. Foto: archiv Toulcův dvůr

stále přibývá. Obnova celého sadu by byla skvělým uctěním památky Antonína Švehly i Františka Toulce, kteří o místní půdu na počátku 20. století svědomitě pečovali.

Ing. Halina Holá je pracovnice SEV Toulcův dvůr, zabývá se ekologickou výchovou a ekoporadenstvím.

Tomáš Uhnák

Splněný sen Lady Jakubíkové

Vystoupil jsem na zastávce metra Jinonice a prošel kolem nové bytové výstavby, fitness centra, památníku obětem první sv. války, minul jsem univerzitní a skladové komplexy a nenápadně se do toho všeho začínají objevovat šípky, ostružiny a různorodé geometrické útvary zoraných polí, které jsou narýsovány mezi rodinnými vilkami a blíže neidentifikovatelnými průmyslovými prostory.

Po výstupu do svahu se, zcela nečekaně, otevře zvlněná krajina s mnoha vrstvami, ve které se organicky prolínají zvuky a obrazy přírody a civilizace – nacházím se v přírodním parku Dalejské a Prokopské údolí. Ačkoliv horizont rámuje Barrandovské sídliště, je slyšet Pražský okruh, na obloze hlučí letadla, tak zároveň, když se člověk zaposlouchá, je

slyšet subtilní hlas hmyzu, ptactva, podzimního listí šustícího a poletujícího prostorem. Kromě vrtulníku nade mnou přeletí bažant a vrány, poštolka jako upuštěná olovnice padá za myškou.

Jdu po louce s úchvatným výhledem a přicházím až k cca šedesátihektarovému poli, osetému ozimem. V dále je vidět osoba, která uprostřed pole něco rýčem kope v hlíně. Je již pozdní podzim, ale přesto je na první pohled poznat, že pole, na kterém se tato osoba nachází, je v něčem jiné než to vedlejší. Rozdíl je ten, že je pokryto velice hustou a různorodou vegetací, sestávající z trávy, hořčice, svazenky a mnoha dalších rostlin. Nejprve mě přivítá velice přátelský pes, o kterém se později dozvídám, že je z nedaleké záchranné stanice, vzápětí mě

vítá i Lada Jakubíková, která v minulém roce začala hospodařit na pozemku hl. m. Prahy, na Poli u sv. Prokopa.

Jakubíková vystudovala biologii, ochranu přírody a ekologii, posledních několik let trávila na ČZU na fakultě životního prostředí. Poměrně dlouho byla v kontaktu s magistrátním odborem ochrany přírody. Před rokem se dozvěděla, že magistrát má v plánu vypovídat smlouvy se stávajícími zemědělci, kteří hospodaří na pozemcích hl. m. Prahy, a budou pozemky nabízet lidem, kteří chtějí hospodařit šetrným způsobem, v režimu ekologického zemědělství. Jakubíková využila této příležitosti, protože dlouho toužila mít k dispozici pozemek a hospodařit na něm, ale žádný dostupný najít nemohla. Tříhektarové pole, o kterém nyní Jakubíková

pečuje, bylo původně pronajato místnímu zemědělcí, smlouva mu však byla vypovězena. Ten důvod byl, že nepřistoupil na nové požadavky magistrátu, které obsahují například povinnost vytvoření remízků, sázení stromů, pěstování více plodin a další. Hned po převzetí pole Jakubíková odebrala půdní vzorky a provedla průzkum bezobratlých, obsah živin, celou sezónu zkoumala přítomnost motýlů a tyto detailní průzkumy hodlá opakovat každý rok. Nejen ona, ale i odbor pro životní prostředí a veřejnost tak bude mít srovnání, jak souvisí ekologický způsob hospodaření na půdě s biodiverzitou. Na závěry je sice zatím brzy, ale rozdíl v diverzitě nadzemní části byl vidět na první pohled oproti sousednímu poli.

Protože je v Praze vysoká koncentrace koní, bude Jakubíková odebírat hnůj od jejich chovatelů. Na první pohled může vypadat jako velký luxus a nadstandard pěstovat na zemědělské půdě stromy, keře a remízky. Slouží však jako zdroj potravin jak pro lidi, tak pro ptactvo. Spolu s dětmi z nedaleké waldorfské školy plánuje výsadbu jabloní, hrušín, švestek, v momentě mé návštěvy právě kopala jámy pro mandloně. Chtěla by zkusit i fíky. S dětmi ručně vyseli obilí, které již bylo vidět. Obnovila starou polní pěšinu, která přirozeně propojovala les s loukou na kopci. Kvůli jejímu rozorání ji však nebylo možné využívat a pohybovat se volně krajinou.

Jakubíková vysvětlila, že není zemědělkyně a nepochází ze zemědělské rodiny. Pochází ale z vesnice a prostředí, do kterého se rozhodla vstoupit, jí není cizí. Jaká byla její motivace pro to, začít hospodařit? Ačkoliv je to velké životní rozhodnutí, tak si ke krajině a hospodaření vytvořila vztah díky jejímu studiu na ČZU a více než 15leté praxi v ekologii ochrany přírody. Již dlouhou dobu měla chuť angažovat se přímo v krajině jinak než výzkumem. Zázemí si teprve bude muset vybudovat, ale má dlouhodobý plán.

Jaké byly první dojmy a pocity, když poprvé přišla na pozemek? Prý si řekla „pane jo, to je velikánské“. Obávala se, že stav půdy bude tristní, ale když hrábla, tak sem tam nějakou žízalu našla. Od doby, co převzala pole a změnila způsob péče o půdu, pozoruje čím dál tím větší zlepšení, žízal je víc a víc. Protože se nacházíme v chráněném krajinném území a Jakubíková dokáže ocenit původní a vzácné druhy bezobratlých a rostlin, tak jim pomáhá vytvářet podmínky pro jejich šíření. Například typickou dřevinou pro tyto stráně je dřín, ale na území se moc neobjevuje. Jakubíková je tedy nařízkovala a vrací je do krajiny. Bude sázet staré odrůdy dřevin a chce se zasadit o návrat vlčince. Půda je vápencový spraš, což je ideální pro levanduli, která již v trsech lemujee jednu z cestíček na poli. Od místních zjistila, že v minulosti se na tomto místě pěstovaly jahody, tak je tam

chce také vrátit. Časem by se na poli měla objevit i zelenina.

Podle Jakubíkové to je svého druhu experimentální pozemek, který magistrát cíleně vyčlenil ke zkoumání, zda tato forma hospodaření, kterou Jakubíková ponese, bude mít pozitivní vliv na krajinu, život přírody a lidí.

Pokud jde o užití se a finanční návratnosti, plánem je zatím zajistit obživu vlastní a vlastní rodiny a komunity lidí a až v druhé fázi zajistit odbyt, například skrze systém komunitou podporovaného zemědělství. Chce místním ukázat, že zemědělství může vypadat i jinak. Na místě byly po tisíciletí pole, byla to zemědělská krajina. Jakubíková chce ctít dějiny tohoto místa a navazovat na ně se sebevědomím a citem pro potřeby vlastní, hmyzu, rostlin. Ale i potřeby mikroorganismů, které nevidíme, ale vděčíme jim za život v půdě i nad ní. Jakubíková tak svou činností boří zavedenou hlášku, že v zemědělství dnes nechce nikdo pracovat. Dokládá, že když se zruší bariéry jako ta hlavní – přístup k půdě – a cíleně se nastaví vhodné podmínky a podpora, tak zájem je. I přes velké osobní nasazení a investice.

MgA. Tomáš Uhnák, Msc. vystudoval politickou ekonomii potravinových systémů (Food Policy) na City, University of London a je doktorand ČZU.

Jan Moravec

Tajemství Cibulky

Praha má mnoho různých lesů. Lesy parkové i lesy připomínající nefalšovanou divočinu. Lesy staré staletí i lesy vysázené nedávno. Lesy rozlehlé i zelené plácky velké tři kroky tam a čtyři zpátky. Lesy přírodně velmi cenné i lesy připomínající pole s kukuřicí. Jeden je mezi nimi výjimečný. Cibulka.

Kde jinde v Praze potkáte uprostřed lesa starou poustevnu či bohyni Dianu se psy? Kde jinde v Praze se můžete do korun stromů podívat z věže s cimbuřím? Les na Cibulce totiž v sobě ukrývá zbytky romantického parku. Velice pozoruhodného, jak se shodovali i tehdejší autoři. Však ho přijel navštívit i sám císař s rodinou. Park však po většinu času provázela spíše smůla, a tak je skoro zážrak, že se z něj dochovalo alespoň to, co se dochovalo.

Duchovním otcem parku byl Leopold Thun-Hohenstein, emeritní biskup pasovský. Muž vzdělaný a lidumilný, který v důsledku politic-

Rozhledna (věž „rytířského hradu“).

kého kvasu způsobeného napoleonskými válkami musel opustit svůj úřad a odejít de facto do exilu. Uchýlil se do svých rodných Čech a roku 1817 zakoupil v Košířích, tehdy ještě daleko za hradbami Prahy, starou usedlost, zvanou po jednom z dřívějších majitelů Cibulka.

Okolí tehdy vypadalo úplně jinak než dnes. Košíře byly jen malou vesnicí, dva kilometry vzdálenou. Údolím tehdy ještě neregulova-

Socha Diany.

ného Motolského potoka vedla důležitá komunikace – císařská silnice z Prahy do Plzně a dále do Bavorska. Při ní stála usedlost Poštovka, sloužící též jako zájezdní hostinec. Po okolí bylo poházeno pár dalších usedlostí – Kotlářka, Skalka, Kavalírka, Šmukýřka...

Kolem převážně pole, sem tam nějaká louka, sad, lesů minimum. Na Vidouli, Kotlářce i dalších místech byly lomy na stavební kámen,

Čínský pavilón v proměnách času – postupné chátrání (2005, 2013) a záchrana (2020).

pod Skalkou cihelna. Vinic, kdysi pro tyhle končiny tak typických (konec konců, většina z usedlostí včetně Cibulky vznikla jako usedlosti viničné), již v okolí moc nebylo, většina jich během 18. století zanikla.

Cibulka stojí nad místem, kde se do Motolského potoka zprava vlévá potůček (dnes zvaný Cibulecký), razící si cestu z úbočí Vi-

doule poměrně hluboce zaříznutým údolím. Pro vybudování romantického parku ideální místo. Možná i to byl důvod, proč se biskup rozhodl právě pro Cibulku. Kdo je autorem parku a staveb v něm, nevíme, velký osobní vliv biskupův je však nesporný. Autory sochařské výzdoby jsou především Václav Nedoma a Václav Prachner, za autora mechanických hříček, které byly biskupovou

libůstkou (byl velkým milovníkem a sběratelem hodinových a hracích strojů), snad lze považovat významného vídeňského me-

chanika Leonarda Mätzela, který na Cibulce nějaký čas pobýval. Za zmínku jistě stojí, že park byl od počátku volně přístupný veřejnosti.

Park zřejmě nikdy nebyl úplně dokončen. Víme, že biskup († 1826) v poslední vůli uložil svým dědicům, že mají park dokončit. Což se však nestalo, naopak, rozlehlý a na údržbu

nákladný park začal rychle chátrat, takže již ve 30. letech 19. století se objevovaly výtky na jeho špatný stav.

Průhled z tunelu pod železniční tratí k novogotické studánce.

Citelným zásahem bylo vybudování železniční trati na počátku 70. let 19. století, která odřízla jeho jižní část. V roce 1922 koupilo celý areál Cibulku město Praha, avšak parku to mnoho nepomohlo. Hned následujícího roku bylo vykáceno 22 starých dubů, byly

provedeny nevhodné výsadby a ani provedené rekonstrukce nebyly odborníky hodnoceny příliš kladně. Nejzásadněji však do po-

Další, dnes již nefunkční studánky, se sochou Jupitera.

doby parku zasáhlo rozsáhlé zalesňování do té doby nelesních partií v 60. letech 20. století a následná péče o celou plochu jako o les, respektive lesopark, bez respektu k prostorovým kompozičním vazbám jednotlivých prvků parku a s minimální péčí o parkové

objekty. Zároveň byl zabrán severozápadní okraj parku pro vybudování sportoviště a autokempu.

Nový můstek přes Cibulecký potok pod Dianou.

Přesto lze Cibulku považovat za jeden z mála dochovaných stavebně krajinných celků z počátku 19. století s vysokým stupněm autenticity, s podivuhodným skloubením dobového obdivu k antice, exotice i středověku. Od roku 2000 probíhá postupná obnova

jednotlivých prvků parku, jako poslední prochází v současné době rekonstrukcí čínský pavilón, kde se řešil majetkoprávní problém

Poustevna.

(jako jediný objekt v celém parku nepatří městu). V havarijním stavu bohužel zůstává vlastní usedlost s přilehlými zahradami, která je v soukromých rukou.

Pojďme se tedy po Cibulce projít. Cibulecký potok pramení jižně od železniční trati, v části, která dnes není vnímána jako součást par-

Zřícenina se záhadnou sochou „Škrtiče“.

ku, byť k němu dříve patřila. Asi nejznámější z pramenů je pěkně upravená studánka, nazývaná Pod Vidoulí, bezprostředně při asfaltované cestě po úbočí Vidoule.

Další pěkná studánka je skrytá v lese blíže k železničnímu náspu. To, co je v mapách označováno jako studánka Nad Cibulkou,

Stará myslivna, dnes sídlo spolku Hájovna.

není studánka v pravém slova smyslu, ale vyústění drenáže, přivádějící vodu z pramenišť v místech přilehlé zástavby.

Vysoký násep železniční trati podtéká potok dlouhým kaskádovitým kamenným tunýlkem,

kterým lze při troše odvahy projít. Hned za ním je nedávno opravená, avšak již nefunkční studánka v podobě novogotické kaple.

Jedno z torz starých dubů.

O něco níže je na potoce revitalizovaný rybníček „u Diany“ a nad ním ve svahu socha bohyně lovu. Okolní porosty patří z přírodovědného hlediska k nejhodnotnějším v parku; svahy údolí jsou porostlé přírodě blízkým dubohabrovým hájem s řadou statných dubů.

Altány, které míváme, nejsou historickou součástí parku, ale výsledkem lesoparkových úprav v 70. letech 20. století.

Studánka Pod Vidoulí.

Na strmém svahu nad pravým břehem potoka stojí umělá zřícenina hradu s poněkud záhadnou sochou, nazývanou „Škrtič“, a s věží sloužící jako rozhledna; výhled do okolí je z ní dnes dosti omezen, ale pocit, kdy jste obklopeni téměř do nedohledna korunami stromů, je až „nepražský“. V přízemí věže bývala

jedna z mechanických hříček, figura rytíře, který prý chřestil brněním a vydával podivné zvuky. V sousedství se nachází dvojice cibů-

Altán z úprav (leso)parku v 70. letech 20. století.

leckých hájoven, dnes sloužících spolku Hájovna jako prostor pro nejrůznější komunitní aktivity, stará novogotická „myslivna“ i jako infocentrum.

Pod usedlostí vytéká potok do otevřené kotliny, v níž je obnoven ovocný sad. Dolní

část této kotliny je velmi podmáčená, s novým malým rybníčkem. Zprava je kotlina lemována úzkým hřebenem se stromořadím dalších starých dubů, spojujícím usedlost s ikonickou stavbou celého parku, čínským pavilonem. Pod ním se nachází socha sv. Jana Nepomuckého, střežící vstup do parku od Plzeňské ulice. Stejně jako hradní věž, i čínský pavilón byl v minulosti vyhlídkou.

Řada prvků v parku byla propojena průhledy, což je dnes z větší části setřeno. Obnoven byl alespoň průhled mezi čínským pavilónem a na druhé straně mokřiny stojící sochou Jupitera. Výklenek v jeho soklu také býval studánkou, ale dnes je již zcela zanesená. Na svahu nedaleko Jupitera stojí nejmohutnější ze zdejších dubů, s bizarně ztloustlým kmenem o obvodu téměř 5,5 metru. Je jedním z pěti dubů na Cibulce, prohlášených památnými stromy. Druhý najdete nedaleko na rozcestí a zbývající tři při cestě na západním okraji parku. Na staré cibulecké duby je vázána řada vzácných a zajímavých druhů živočichů, včetně našeho největšího brouka roháče.

Poslední dochovaná parková stavba – poustevna – leží poněkud bokem (jak se na správnou poustevnu sluší), na plošině ve střední části parku. V poustevně bývaly dvě dřevěné sochy mnichů, z nichž jedna po sešlápnutí speciálního mechanismu příchozím žehkala.

V okolí poustevny můžete pro změnu vidět relativně mladé výsadby (kolem 60 let), druhově mnohdy ne zrovna vhodné, včetně smrků či červených dubů.

V parku dnes již nenajdeme umělou jeskyni se sochou trojhlavého psa Cerbera ani dřevěnou plastiku rysa, sedícího kdesi na větvi. Z dochovaných účtů a dobových popisů parku se však nezdá, že by objektů zaniklo nějak příliš mnoho, jak se občas tvrdí. Mnohem zásadnější je zánik průhledů, pobytových luk a dalších nelesních ploch, které byly nedílnou součástí romantických parků a dotvářely jejich atmosféru.

Park Cibulka je chráněn jako nemovitá kulturní památka, je součástí přírodního parku Košíře-Motol.

(více informací na www.praha.mistopis.eu)

Centrální část parku – revitalizované jezírko pod Dianou, v pozadí altán a zřícenina.

Ing. Jan Moravec je pracovníkem Českého svazu ochránců přírody.

Zdeňka Černá

Aplikace do lesa

Jestli má něco smysl, pak chodit do lesa. A když jdu do lesa já, mám s sebou aplikaci, která mi pomůže se v něm neztratit, nebo se ztratit, ale zase se najít. Může to být třeba aplikace mapy.cz, která umí fungovat i offline (a ne všude v lese je signál) a také má rozšíření v podobě turistických tras, které se v lese určitě hodí.

Velmi mile mě překvapila aplikace na určování druhů ptáků podle jejich zpěvu BirdNET: *Bird sound identification*. Mně fungovala skvěle. Aplikace nahraný zpěv analyzuje a nabídne výsledek v latině a v angličtině. U běžných druhů byla úspěšnost téměř sto procentní.

Další tipy se týkají objevování a určování toho, co na své cestě lesem potkám. Jsou to aplikace využívající moderní neuronové sítě (výpočetní modely používané v umělé

Foto: Devon Janse van Rensburg / Unsplash

inteligenci), které umožňují rozpoznat určovaný druh rostliny i živočicha z fotografie. Existuje jich už poměrně větší počet, a tak představím ty, které mi dobře fungují.

Aplikace na určování rostlin Flora Incognita, byla vytvořena pod patronací německé Technické univerzity v Ilmenau. Nabízí 4800 druhů typických pro střední Evropu a má v databázi téměř 1,8 milionu fotografií. Je dostupná jak pro Android, tak pro iOS. Má velice milé a příjemné uživatelské rozhraní, které je nadmíru intuitivní. Pro její použití musíte mít internetové připojení. Je zdarma a názvy rostlin jsou v angličtině a latině.

Aplikace iNaturalist pomáhá identifikovat nejen rostliny, ale také živočichy na celém světě. Stačí udělat fotku a aplikace sama navrhne, o jaký druh se může jednat. Na vás potom je, abyste si vybrali, čemu je váš

nález nejvíce podobný. Poté si komunita uživatelů, kterých je dnes přes 750 000, navzájem tyto nálezy verifikuje. V roce 2018 došlo také u aplikace iNaturalist ke kompletnímu překladu do češtiny, což hodně pomohlo k jejímu většímu rozšíření u nás. Aplikace je zdarma, ale je potřeba být online.

Poslední tip se týká určování hub a je jím aplikace Na houby, která nabízí detailní atlas více než 200 nejběžnějších druhů hub, s podrobnými popisy a kvalitními fotografiemi. Samozřejmě je také rozpoznávání podle fotografie, aplikace se ale ne vždy trefí. Obezřetná bych tak byla zejména u jedovatých hub.

Závěrem zbývá připomenout aplikaci Klub nového lesa, která mimo jiné reaguje na kůrovcovou kalamitu, která postihla v posledních letech Českou republiku. V aplikaci najdete pozvánky na akce Lesů ČR, události a brigády, které se zaměřují převážně na výsadbu nových sazenic. Pokud se tedy chcete společně s dětmi zapojit do výsadby a zúčastnit se nějaké takové události, není nic jednoduššího, než si aplikaci stáhnout a podívat se, co se kde děje ve vašem regionu.

Mgr. Zdeňka Černá vystudovala Univerzitu Palackého v Olomouci. Působí jako lektorka volnočasových programů pro předškolní děti. Je spoluautorkou blogu *hrajemesichytre.cz*.

CO SE DĚJE V...

AGENTURA KONIKLEC

Vychází nový soubor map Pražských památných a významných stromů

Agentura Koniklec, o. p. s. vydala unikátní mapový soubor – pět aktualizovaných tištěných map památných a významných stromů v hlavním městě.

Území Prahy je rozděleno na 4 části, samostatně je popsáno centrum města.

Mapy souboru mají v rozloženém stavu formát A1, část centrum je v praktickém formátu A3. Mapy zobrazují na dvě stovky památných stromů Prahy a dále též přes stovku stromů významných, tedy takových, které jsou spojeny s nějakou historickou událostí nebo slavnou osobností.

Mapa může posloužit jako námět pro plánování výletů do pražské přírody. Její nespornou výhodou je, že zachycuje památné a významné stromy na celém území hlavního města.

Mapa obsahuje také základní prvky turistické vrstvy, které jsou, včetně samotného základu, potlačeny tak, aby výrazně vyniklo hlavní

téma mapy. Díky rozdělení území města do čtyř částí jsou mapy zpracovány v podrobném měřítku 1:20 000, resp. 1:22 000 část centrum.

Mapový soubor si u nás mohou zájemci vyzvednout a část nákladu nabídneme informačním střediskům městských částí, pražským ekocentřům a také informačnímu centru Klubu českých turistů.

Mapa poslouží nejen obyvatelům nebo návštěvníkům Prahy, ale je možné ji využít

i jako pomůcku při nejrůznějších výukových programech. Když už jsme u nich – jeden z nich jsme vytvořili ve spolupráci Ekocentrem Koniklec. Najdete jej zde: koniklec.cz/vyukovy-program-muj-strom-a-jeho-pribeh/.

Vše o souboru map a jejich elektronickou podobu ke stažení máme samozřejmě na našich webovkách koniklec.cz/mapa-stromu.

David Kunssberger

V rámci EVP jsme realizovali několik desítek programů pro mateřské a základní školy. Největší zájem byl v tomto zimním období o programy Ptáci na krmítku, Zvířata v zimě a Masopust za dveřmi.

Na svatého Valentýna 14. února AMPI společně s PRO-BIO Ligou (alias Lovime.bio) a spolkem CoolAND uspořádala velké setkání všech aktérů zabývajících se souvislostmi mezi jídlem, zemědělstvím, člověkem a krajinou

s názvem „Mrkev v zimě? aneb Festival spolupráce mezi zemědělci a spotřebiteli“. Sešla se tu celá stovka akčních lidí z řad ekologických zemědělců, koordinátorů Komunitou podporovaného zemědělství (KPZ), mladých podnikatelů s restauracemi a kavárnami

nabízejícími lokální potraviny bez chemie, ale i lidí z různých organizací, které se snaží v těchto tématech vzdělávat děti i širokou veřejnost (kromě AMPI např. Skutečně zdravá škola nebo Slow Food). AMPI zde představila kromě svých vzdělávacích programů pro děti také právě končící evropský projekt Solid Base, v jehož rámci vzdělávala koordinátory i členy KPZ v různých dovednostech vedoucích ke stabilitě a udržitelnosti těchto komunit, které sdružující ekologicky hospodařící zemědělce přímo se spotřebiteli (více o akci i KPZ na kpzinfo.cz/akce/mrkev_v_zime/).

Ve spolupráci se spolkem Kobylišký Dvůr jsme 15. února zrealizovali první Kobylišký masopust ve Dvoře. Příprava byla náročná a chvatná, ale vyplatila se. Akci přálo nejen pěkné počasí, ale sešlo se i více než 200 lidí, což je na první ročník skvělá bilance.

Průvod muzikantů, Laufra, medvěda, kobyly a spousty dalších masek prošel od „Salesiánů“ (Kobyliškého náměstí), zastavil u jedné hospody a jedné cukrárny a dorazil v dobré náladě do Kobyliškého dvora. Tam akci hu-debně zpestřila kapela Šoulet a Petr Bachtjan band. Pro děti zahrálo loutkové divadlo Jiskra. Účastníci se mohli vyrobit masky, chřestidla i ušít koláče (ano, opravdu ušít). Jídla a pití bylo spousty pro masožravce i vegetariány, milovníky piva, vína i abstinenty.

Na jaro pomalu připravujeme vzdělávací programy pro školky a školy věnované začátku jara a Velikonocům. V dubnu náš čeká organizace několika Dní Země a začne také sezóna našich kočovných ekodivadel.

Iva Nevečeřalová

JSNS.CZ

Kampaň Umění odpadu

Ovládáte umění odpadu, nebo potřebujete inspiraci? Ke Dni Země připravujeme novou environmentální kampaň na téma předcházení vzniku odpadu (PVO), do které se mohou zapojit školy v celé republice. V rámci této jarní kampaně plánujeme eko-výzvy pro školy, které vám přináší nejen tematické filmy k promítání ve třídách, ale i k filmům vytvořené projektové aktivitu pro studenty. Zaměřit se chceme zejména na prevenci vzniku odpadu – tedy nejen třídění odpadu, ale zejména na redukci tvorby našeho

odpadu. Kampaň bude probíhat v týdnu od 20. do 24. dubna a zapojit svou školu budete moci od konce března na webu [JSNS.CZ/umeni-odpadu](https://jsns.cz/umeni-odpadu).

Inspirační akce

V rámci projektu Kdo jiný? jsme v pátek 22. listopadu 2019 uspořádali inspirační večer (nejen) pro mladé v netradičním prostoru pražské Pragovky pod názvem inspiRACE. Během večera představilo 9 prezentujících hostů své unikátní příběhy a projekty, po kterých následovaly zajímavé debaty a film na environmentální a udržitelná témata. Mohli jsme se tak zamyslet nad stavem české krajiny prizmatem klimatické krize, zjistili jsme, že odpovědná spotřeba i výroba mohou být nejen koníčkem, ale i příležitostí ke startupu, jak neztratit vůli během natáčení dokumentárního filmu či jak lze v rámci komunity podporovat městskou cyklistiku.

Foto: David Řehořka, WR Production

Cílem celé akce bylo představit obecnstvu zajímavé aktivity, které v nedávné době iniciovali mladí lidé, a zároveň touto cestou ukázat, že rozjet vlastní dobrý projekt je možné. Večer byl plný motivace, inspirace, uvědomělého přístupu a příjemných seznámení. Podívejte se, jaké inspirační projekty byly představeny, a na fotografie v naší fotogalerii.

On-line kurz pro učitele 2. stupně ZŠ a SŠ: Klimatická změna

Začátkem letošního roku jsme spustili on-line kurz, který v osmi kapitolách seznamuje učitele (či kohokoliv, kdo se jej rozhodne studovat) se základními okruhy, klíčovými pro porozumění jevu klimatické změny, a to jak v místním, tak globálním kontextu. Kurz se věnuje tématu nejen z přírodovědné perspektivy, ale i z pohledu společenskovedních disciplín, nabízí příklady možného jednání i zamyšlení na způsobem, jakým téma otevřít ve škole. V kapitolách se setkáte s video vstupy odborníků, textovými informacemi a interaktivitami ověřujícími porozumění či tipy na vzdělávací materiály. Po dokončení kurzu získáte podklady do výuky a osvědčení o jeho absolvování. Kurz je zdarma a registrovat se můžete na kurz-klimazmena.clovekvtsni.cz/.

Kurz Active Citizens pro učitele

V dalším školním roce 2020/21 otevřeme 72hodinový kurz pro učitele, ve kterém vás provedeme tím, jak sestavit dobrý školní

tým a dovést žáky k přípravě komunitní akce. Vyzkoušíte si učit téma aktivního občanství nejen teoreticky, ale i prakticky v reálném životě. Prohloubíte si porozumění tomu, co je identita a jak s žáky rozvíjet schopnost vést dialog. Při řešení komunitní akce se zaměří na otázky projevů klimatické změny na místní úrovni. Více info včetně přihlašování na úvodní setkání 27. 6. 2020 najdete na clovekvtsni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/kurzy-pro-ucitele/active-citizens-rozvoj-aktivniho-obcanstvi-92c.

Soňa Perglerová a Veronika Endrštová

Potenciál školního kompostování

V lednu jsme tradičně doplnili adrenalin při psaní a uzavírání projektů. Loučili jsme se s participativním projektem Bioodpad není odpad, který jsme realizovali na pěti pražských mateřských a základních školách. Po dvou letech práce hlásíme vynikající výsledky: Všech pět škol a školek, které s námi do třídění, kompostování a následného pěstování šly, hodlá v započatých aktivitách pokračovat!

Vzájemná výchova

Skutečný dopad celého projektu je už dnes mnohem větší, než jsme na jeho začátku doufali. Ukázalo se totiž nejen to, že se děti učí od rodičů a učitelů, ale že to celé může probíhat i obráceně. Děti přicházely ze škol(ky) nadšené tím, že viděly žížalu ve stonásobném zvětšení. Vysvětlovaly rodičům, že poznají, co je bioodpad, a že je škoda ho házet do černé popelnice (protože z něj umějí vyrobit užitečný kompost). Jindy se zase chlubily tím, že dnes měly k svačince chleba s tvarohem posypaný bylinkami, které si samy vypěstovaly. Entuziasmus, s nímž o kompostování vyprávěly rodičům,

9. 4. a 20. 5. vás zveme na **Klima v tísní**, prakticky orientovaný seminář, ze kterého si odnesete aktivity do hodin, aktuální informace o tématu a poznatky z diskuze s odborníkem. Přihlašování na clovekvtsni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/kurzy-pro-ucitele/klima-v-tisni-dvoudenni-tematicky-seminar-94c.

Summit Světových škol – 9. června 2020 proběhne v pražském DOX setkání učitelů a žáků, kteří aktivně řeší místní problémy a zajímají je souvislosti s okolním světem. Letos se zaměříme na příčiny a dopady změny klimatu. Účast je otevřená učitelům i žákům z celé ČR od ZŠ po VŠ. Pro více informace sledujte www.clovekvtsni.cz/varianty nebo napište na veronika.endrstova@clovekvtsni.cz. Program a přihlašování bude zveřejněno na začátku dubna.

způsobil, že se nejméně čtvrtina rodin k projektu spontánně připojila: Začala bioodpad ve své domácnosti třídit a nosila ho do školního kompostu. Došlo vlastně k takové malé řetězové reakci. Podobně školní komposto-

přes pěstování až po využití výpěstků, lišily se ale v tom, jakým způsobem, jak rychle a v jakém rozsahu jednotlivé fáze realizovaly. Do naplánovaného harmonogramu zasahovaly objektivní i subjektivní příčiny. Ve

a vykazovaly potenciál rozvinout školní kompostování v komunitní, ve „venkovské“ školce (MŠ K Roztokám) nebyl mezi rodiči o kompostování výraznější zájem, protože kompostování je v této lokalitě samozřejmé

vání inspirovalo i řadu pedagogů a dalších zaměstnanců školek. I oni uvítali, že se na školní zahradě objevil kompostér, kam mohou nosit kuchyňský odpad z domova (a pomoci tak vylepšovat jeho složení).

dvou případech šlo o stavební práce v areálu školky, které měly prioritu a zbrzdily postup. Všechny školy ale vítaly, že jsme byli schopni projekt přizpůsobit konkrétním podmínkám.

Co jsme na začátku netušili

Když jsme analyzovali, co mělo na průběh a úspěšnost programu vliv, došli jsme k zajímavým závěrům: Dopad projektu se lišil v závislosti na lokalitě. Zatímco škol(ky) sídlící ve vnitřním městě (ZŠ Pražčka, MŠ Na Vrcholu) nebo na sídlišti (ZŠ Mohylová, MŠ Vokovická) zaznamenaly velký zájem rodičů o to, se ke kompostování připojit

a téměř každá rodina má kompost na své zahradě. Co ale zatím není ani v této komunitě samozřejmým standardem, je třídění a kompostování kuchyňského odpadu. Právě v tomto bodě se v rámci našeho projektu otevírá prostor pro edukaci a zlepšení.

Motivace ke kompostování

Praxe ukázala, že původně plánovaná sou slednost dějů není reálná. Problém je v tom, že kompostování samo o sobě je běh na dlouhou trať. Jeho výsledek – zralý kompost – zpravidla není k dispozici během pár měsíců. Rychlost zahradního kompostování totiž

Individuální přístup

Zkušenost ukázala, že participativní forma projektu vyhovovala všem zúčastněným. Umožnila totiž přizpůsobit harmonogram a rozsah činností konkrétním podmínkám a možnostem té které škol(ky). Všechny zapojené školy a školky se sice chtěly věnovat všem částem projektu od kompostování

závisí na ročním období, skladbě materiálu a na správné péči.

Abychom ale děti dokázali pro kompostování od začátku získat, musíme je motivovat.

K tomu dobře posloužily odvětrávané děrované košíčky, do nichž se naučily bioodpad třídit a nosit jej ven do kompostéru. Samotné procesy v zahradním kompostéru jsou ale z principu pomalé a málo přístupné pozorování. A to i přesto, že všechny kompostéry Jery Duo, které jsme umístili na školních zahradách, byly vybavené pozorovacím okénkem. V jednom případě (MŠ Na Vrcholu) jsme zaznamenali, že učitelky děti upozorňovaly na některé efektní děje, které se i při zahradním kompostování občas naskytnou. Na počátku léta přidaly na kompost čerstvě posečenou travu a pak společně s dětmi sledovaly, jak se zahřívá.

V případě zahradního kompostování se navíc ukázalo několik problémů, které celý proces brzdily: Úspěšně se dařilo kompostovat tam, kde si zahradní kompostér vzala pod patronát jedna konkrétní osoba, jejímž úkolem

bylo hlídat správnou skladbu kompostu a zajistit, aby nebyl zbytečně kontaminován. Většina neformálních správců kompostu řešila dva protichůdné problémy: Přebytek špatně kompostovatelného materiálu (např. listů z platanu na ZŠ Pražkačka) a nedostatek „dobrého“ kuchyňského odpadu.

Vermikompostování – městské, rychlé, efektní

Ve většině škol a školek jsme jako součást projektu prezentovali naše specializované půdní programy, které dětem proces kompostování přibližují interaktivní formou.

Například pozorováním zvětšených půdních rozkladačů v žižalí televizi bývají děti nadšené. Popsané činnosti se nejlépe provádějí ve vermikompostéru, kde je také rozklad bioodpadu mnohem rychlejší, názornější

a efektnější než v klasickém zahradním kompostéru. Vermikompostování je navíc jednou z funkčních forem městského kompostování, takže je přínosné seznamovat s ním právě městské děti. Protože žižaly kvalitní materiál skutečně vyrobí do tří měsíců, lze přeměnu bioodpadu v hnojivo sledovat doslova na vlastní oči. Podomácku vyrobený vermikompostér měla k dispozici jen jedna ze škol zapojených do projektu (ZŠ Mohylová). Tady jsme také v rámci projektového dne prezentovali žižalí televizi na kompostéru Urbalve, který jsme při té příležitosti do školy dovezli. Pokud bychom v budoucnu chtěli „kompostovací“ část projektu zatraktivnit, rozhodně

by v tom zavedení vermikompostování mohlo pomoci.

Uzavřený cyklus jídla

Naopak fáze pěstování a následného zpracování úrody je pro děti od počátku přitažlivá. Nabízí totiž řadu nenáročných aktivit s ohromujícími výsledky. Děti se postupně věnovaly nakličování, setí semínek, sázení cibulek nebo sazenic, hnojení, zalévání... Během několika týdnů jim vyrostly bylinky, kterými si mohly při svačině posypat chleba. Starší děti (na ZŠ Pražkačka) sklízely ohromnou úrodu dýní, které pak v rámci pracovních činností zpracovávali (v jídlo).

Pro zvýšení motivace ke kompostování je potřeba, aby nastavení třídění, kompostování a pěstování probíhalo takřka současně. To znamená, že první kompost, kterým se hnojily záhonky, nepocházel z vlastních zdrojů, ale musel být do škol dovezen. V průběhu projektu všechny školy hlásily, že by uvítaly větší množství hnojiva, a to i přesto, že systémem pěstování na čtverečkových zahrádkách je – pokud jde o množství substrátu – mimořádně úsporný (a zároveň intenzivní). Současně všichni pracovali na tom, aby se co nejdříve dočkali vlastního kompostu a aby si díky kontinuálnímu přísunu vhodného materiálu zajistili jeho nevysychající zdroj.

Další inspirace

Pro příjemce našeho projektu bylo příznačné, že projekt naplňovali po svém a vnášeli do něj spoustu vlastní iniciativy a inspirace,

což bylo přínosné i pro nás, protože jsme díky tomu vygenerovali řadu nových nápadů a inovací. Typické také bylo, že se tyto školy zapojovaly v průběhu realizace i do dalších projektů, což nám buď otevřelo další možnosti spolupráce, nebo nám to odhalilo možné rezervy našeho programu.

Až se léto zeptá

Posledních pár studených dní před tím, než vyrazíme na záhony, trávíme dokončováním jarních novinek, které budou možná

překvapením pro nás samotné. Co ale přesně víme už teď, je, čím zabavíme děti o prázdninách. Pro mladší školní děti se otevírá Království hojnosti. Že nevíte, kde to je? Jen deset minut autobusem od metra Dejvická na naší podbabské zahradě! I letos v létě tu budou operovat lektoři přírodovědného kroužku Malý průzkumník přírody se svými svěřenci, mezi něž mohou patřit i Vaše děti. Během jedenácti turnusů příměstských táborů se jim snad podaří proměnit zanedbanou říši zděděnou po starém králi v Království hojnosti (ekodomov.cz/maly-pruzkumnik-prirody/letni-primestske-tabory/)!

Pro mladší děti od tří do šesti let pedagogové z naší lesní školky Šárynka připravili tábory s tématem V lese jako doma a Letní lesnění (ekodomov.cz/detsky-klub-sarynka-a-lesni-materska-skola-sarynka/letni-primestske-tabory/). Vracejí se jimi do svých dětských let, kdy k velkému dobrodružství postačil plácek v lese, náladu zvedlo pár nalezených chutných malin, nohy se smočily v potoce a léto vonělo zelení a bylinkami. Pro děti, které nenavštěvují lesní školku, je to možnost ponořit se do týdenního režimu, ve kterém mají své místo výlety, tvoření, bunkry na zahradě, osvěžení pod sprškou z hadice i odpočinek ve stínu ovocného sadu.

Kampaň Pěstuj planetu Světový den potravin 2019–2020

Tématem oslav Světového dne potravin 2019 na pražských základních a středních školách byla podpora lokálních producentů potravin a drobných zemědělců – tedy jeden z pěti kroků ke snížení našeho negativního vlivu na klima a ke zdravějšímu stravování kampaň Pěstuj planetu. Ve spolupráci s Česko proti chudobě a nerovnostem s využitím didaktického videa „Organic Farmers, Our Everyday Superheroes“ byla vytvořena výuková lekce Hrdinové země, která je nadále k dispozici ke stažení na webových stránkách kampaně Pěstuj planetu a Ekumenické akademie a slouží jako didaktický materiál. Samotné oslavy Světového dne potravin, který připadá na 16. 10., proběhly na školách v týdnu od 14. října. Do výuky byla zapojena výuková lekce Hrdinové země a školy realizovaly vlastní aktivity na téma lokální produkce potravin. Žáci například navštívili biofarmu, kde sbírali dýně, připravovali snídaně a svačiny z lokálních surovin a ve školních jídelnách kuchařky vařily zdravě a lokálně. Do oslav Světového dne potravin se v roce 2019 zapojilo cca 1 200 žáků, studentů, pedagogů a dalších zaměstnanců deseti základních a středních škol.

Pokračování projektu v roce 2020 bude opět ve znamení aktivní podpory odpovědné spotřeby potravin nejen při oslavách Světového dne potravin na školách, při kterých se tentokrát zaměříme se sezónní produkci potravin.

www.pestujplanetu.cz

Projekt byl podpořen Magistrátem Hlavního města Prahy a World Food Day Celebrations 2019 at Schools podpořeným Evropskou unií.

**Odpovědná a uvědomělá spotřeba
je cestou k udržitelnému rozvoji
a Odpovědná a uvědomělá spotřeba
ekologických potravin je cestou
k udržitelnému rozvoji**

Náplní projektů je vzdělávání a osvěta v oblasti udržitelné spotřeby a jsou zaměřeny na žáky druhého stupně ZŠ. Jejich obsahem jsou

tři vzdělávací bloky zaměřené na orientaci v problematice udržitelné produkce a spotřeby potravin, květin a oblečení. V rámci projektů vznikly tři metodické materiály s názvem Jídlo nás spojuje, Za důstojný svět květin a Příběh mého trička, které jsou volně ke stažení na www.ekumakad.cz. a www.pestujplanetu.cz. Projekt poskytuje učitelům metodické manuály s tématem odpovědného nakupování a učitelé tak mají k dispozici funkční metodiku k aktivitám a jsou schopni samostatně svým žákům témata představit. Během zavádění a testování metodiky na druhém stupni základních škol bylo o problematice udržitelného způsobu produkce a spotřeby potravin, oděvů a květin informováno téměř 340 žáků pěti základních škol.

V nadcházejícím roce bychom se chtěli více zaměřit na vytvoření strategie a prezentace lektorovaných a zpoplatněných výukových programů a i nadále je nabízet k využití při výuce na školách.

Projekty byly podpořeny Magistrátem Hlavního města Prahy a Ministerstvem zemědělství ČR.

Petra Mílková

Pěstuj město: chystáme první ročník festivalu městského pěstování a kompostování!

Letos o poslední dubnové sobotě, tedy 25. 4., vypukne oslava městského pěstování a kompostování. V pražské tržnici vytvoříme zelenou oázu, kde se dozvíte, zažijete a osaháte všechno, co vás o uzavřeném cyklu jídla nejen ve městě zajímá:

- » jak kompostovat v bytě, ve vnitrobloku i na (komunitní zahradě),
- » jak se obklopit zelení nebo pěstovat vlastní rajčata, když vlastní zahradu nemáte,
- » jak ve městě včelařit, chovat slepice či vést celou městskou farmu, anebo od dobrých farmářů zásobit svoji spiž,
- » jak zeleň ve městě svědčí všem jeho obyvatelům v každodenním životě a pomáhá s adaptací na změny klimatu,
- » co můžete pro zelené město udělat jako sousedé, společenství i zastupitelé.

Čeká nás plejáda přednášek a praktické workshopy, v nichž skvělí hosté přinesou inspiraci z českých i zahraničních měst a zkušení lektoři předají know-how, abyste svoje okolí mohli začít měnit hned zítra.

Foto: Anna Šolcová

Program a informace o vstupném najdete na webu pestujmesto.cz nebo Facebooku Kokoza. Těšíme se na viděnou v tržnici!

Bokashi: nový rozměr kompostování

Jsme nadšení z testování výkonných, a zároveň krásných bokashi kompostérů značky Skaza, které hrdě zařazujeme do nabídky našeho e-shopu. Jde o skvělé řešení, jak likvidovat organické zbytky přímo v domácnosti, nevozit je zbytečně na skládku nebo do kompostárny a živiny z něj vrátit zpátky do půdy.

Kompostér bokashi rozkládá organický odpad pomocí fermentace – uvnitř tak nic nehnije, proto z kompostéru neuniká nepříjemný zápach a odpad neláká hmyz. Zkompostovat v něm můžete veškerý organický odpad, včetně zbytků vařených jídel nebo starého pečiva.

Při fermentaci si přitom odpad zachovává veškeré živiny, které by jinak byly ztraceny. Výsledná směs představuje skvělý základ pro prvotřídní kompost. Navíc během kompostování zachycujete i fermentační tekutiny

Foto: Skaza

(jednoduše je stáčíte kohoutkem vespod nádoby) a následně je můžete použít jako hnojivo pro květiny nebo jako přírodní čistič odpadu. Mrkněte na víc informací, jak bokashi funguje a co do něj patří, na eshop.kokoza.cz.

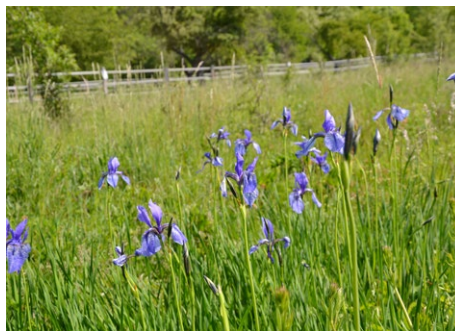
Gabriela Bártová, Kokoza

Úklid mokřadu Na Beránku s ekocentrem Koniklec

Zveme vás na akci Úklid mokřadu Na Beránku, která proběhne 4. dubna od 10.00 v rámci celorepublikové dobrovolnické akce Uklidme svět, uklidíme Česko. Své síly vložíme do úklidu nelegálních navážek bioodpadu a jiných druhů odpadků, které se na zdejší mokřadní a bezkolencové louce objevují a které je potřeba odstranit nejen z estetického důvodu, ale také za účelem ochrany tohoto vzácného ekosystému. Sraz je v 10.00 na výstupní autobusové zastávce Na Beránku, konec akce je plánován na 15.00. K účasti na úklidu se můžete přihlásit buďto přes webové stránky uklidmeceso.cz (naleznete nás pod číslem 24548), nebo přes e-mail pavla.zabojnikova@ekocentrumkoniklec.cz.

O mokřadní louku se pravidelně stará náš pozemkový spolek Koniklec, který jsme založili v roce 2016, a to za výrazné podpory ČSOP a vlastníků zahrnutých pozemků.

Účelem pozemkového spolku je revitalizace a ochrana mokřadního biotopu Na Beránku, který představuje důležitý stabilizační prvek v krajině, jenž pomáhá udržovat mikroklima

Kosatec sibiřský na mokřadní a bezkolencové louce Na Beránku. Foto: Pavla Zábajníková

v okolí a významně se podílí i na udržování koloběhu vody v prostředí, ať už v sušších obdobích roku, či během případných povodní. Naším hlavním cílem je navrátit mokřadu jeho původní podobu. O to se snažíme správným managementem, který zahrnuje pravidelné mozaikovitě kosení, prořezávku náletových dřevin a údržbu díky pastvě koní, ale také úklid nelegálních skládek, zejména navážek bioodpadu ze zahrádek, které se zde bohužel čas od času stále vyskytují a svým tlením, jež vede ke zvýšené eutrofizaci prostředí, ohrožují funkčnost mokřadu. Finančně nás podporuje hlavní město Praha a MČ Praha 12.

Pavla Zábajníková

Otevření městské farmy

Ekocentrum Prales celou zimu pilně pracovalo na vybudování městské farmy – a ta je nyní hotová!

Slavnostní otevření proběhne k příležitosti oslav Mezinárodního dne dětí. Stávající obyvatelé farmy, stádečko ovcí ouessantských, bude mít nové sousedy v podobě koz, slepic a králíků.

A protože jde opravdu o malou farmu, budou i plemena těchto zvířat malá – jedná se o kozy holandské, slepice hedvábníčky a zkrslé králíky.

S rozšířením farmy nabídne ekocentrum i nové ekovýchové programy, které seznámí žáky mateřských a základních škol, ale i širokou veřejnost se životem hospodářských zvířat, jejich přínosem pro člověka i péčí o ně.

Nová pěstební sezóna je tady!

S příchodem jara se začíná probouzet i komunitní zahrada v ekocentru Prales ve Kbelích. Zatímco přes zimu příroda většinou odpočívá, pro komunitní zahradu to vůbec neplatilo.

Velký zájem veřejnosti o pěstební plochy znamenal jen jediný – pro uspokojení potřeb všech si zahrada musela projít rozšířením. Zatímco v loňském roce bylo k dispozici 15 venkovních záhonů, 30 záhonů ve fóliovníku a 4 bezbariérové záhony pro pěstitelé s omezenou pohyblivostí, pro letošní pěstební sezónu přibýlo ve venkovních prostorách dalších 17 záhonů.

Pokud tedy uvažujete o pěstování vlastní zeleniny nebo bylinek právě v ekocentru, tak neváhejte dlouho, volné záhony rychle mizí!

Dagmar Singertová
Foto: Archiv LHMP

malýstrážce.cz

Pražští strážci přírody s příchodem zimy neusnuli. Kromě klasických pochůzek, při kterých kontrolují dodržování zákona o ochraně přírody a krajiny, značení chráněných území a infopanely, je tradičně lehce potrápilo třeba přikrmování živočichů v podání málo informované veřejnosti.

Zejména po Štědrém dnu se pražská zeleň zaplnila potravinami. Nehnijící ovoce a zelenina jsou v pořádku a pomohou přežít zimu živočichům, kteří jsou oslabeni lidským konáním – třeba hlukem nebo zbytečným svícením v noci.

Ovšem pečivo, v čele s nalezenými čerstvými rohlíky a vánočkami, může způsobit i smrt. Strážci proto pečivo z lesa zase odnášeli.

Čím dál oblíbenější je také rozvěšování lojových koulí pro ptáky. Koule jsou dnes běžně dostupné i v supermarketech a najít je tak můžete i všude po lesích.

Bohužel, větší druhy ptáků někdy polykají lojové koule vcelku včetně plastové sítky, jiní se do sítěk zamotávají pařátky. A navíc větší sítěk po spotřebovaných koulích zůstává viset na stromcích, dokud je strážci nebo jiní dobrodinci neodříznou a neodnesou.

Že jste žádného strážce v pražské přírodě nepotkali? Možná je to tím, že kromě odznaku na bundě nejsou nijak nápadně označení ani nejsou vybaveni uniformami. To by se ale mohlo změnit. Na popud pražského magistrátu dobrovolní strážci podali projekt do

vyhlášeného grantového řízení. Zpracování žádosti zabralo dost času, ale o to víc jsou strážci natěšení na změny, které nastanou, pokud příspěvek dostanou. Pak budou víc nejen vidět, ale třeba i „slyšet“ – například na sociálních sítích, kterými mohou efektivně šířit třeba informace o vhodných a nevhodných způsobech přikrmování.

Ondra Vítek (dobrovolný strážce přírody
v Praze a CHKO Český kras)

Sešlápní to!

Minimalizujte množství odpadu. A toho, který vyprodukujete, se zbavte maximálně efektivně. MČ Praha 10 nabádá své občany k odpovědnému přístupu: zapojila se do kampaně místní svozové společnosti AVE a prezentuje vlastní desatero. Už vloni se připojila k iniciativě Ministerstva životního prostředí (MŽP) za snížení spotřeby jednorázového plastového nádobí a obalů.

Na desítkách míst Prahy 10 mohou občané nově narazit na vizuály, které dávají tipy, jak může každý z nás omezit množství odpadu, zejména jednorázových plastů (desatero), a zároveň je upozorňují, že sešlápnutím PET lahvičky a kartonů při jejich vyhazování do tříděného odpadu se ušetří až dvě třetiny objemu popelnic (kampaň AVE Tak sešlápní, má to smysl). Radnice plakáty umístila na šedesáti lavičkách na různých místech městské části. Osvětovou akci bude propagovat i na dalších „reklamních plochách“ a šířit prostřednictvím vlastních komunikačních kanálů včetně sociálních sítí.

„Denně mi občané hlásí přeplněné kontejnery na tříděný odpad a nepořádek v jejich

TAK SEŠLÁPNÍ, MÁ TO SMYSL!

okolí. Často je to způsobené právě neefektivní likvidací papíru a plastů, které se do separačních nádob nevejdu jen proto, že je nikdo nesešlápl. Společnou kampaní se snažíme na tento problém upozornit. Sešlápnout plastovou láhev nebo papírovou krabici dokáže každý,” říká Jana Komrsková (Piráti), místostarostka MČ Praha 10, která má v gesci mj. životní prostředí.

Desítky se vloni v srpnu zapojila do kampaně MŽP #dostbyloplastu. Rada MČ schválila seznam opatření na omezení používání plastů a produkce zbytečného odpadu, které se týkají provozu radnice, farmářských trhů či akcí, jež městská část pořádá nebo je podporuje ze svých dotačních programů.

Svým občanům pak v desateru doporučuje nekupovat balenou vodu, ale využívat stejné kvalitní kohoutkovou, pořídit si opakovaně použitelný kelímek nebo nahradit jednorázové papírové utěrky a kapesníky těmi látkovými.

ÚMČ Praha 10

V lednu jsme realizovali pro mládež a pedagogy exkurzi za studánkami Petřína. Zjistili jsme třeba, že jedna ze studánek má tolik vody, že by stačila pro více než 100 lidí (při průměrné spotřebě Pražana 106 litrů/den). Studánka bohužel nemá pitnou vodu, je však významným a nepřehlédnutelným vodním prvkem na svahu Petřína.

Jakmile začne jaro, hned 21. března proběhne ve Staré čistírně Bubeneč Světový den vody. V rámci celodenního programu připravujeme několik aktivit pro všechny věkové kategorie zaměřených na vodu a pražskou přírodu. Na duben chystáme u příležitosti Dne Země další osvětové akce, třeba ve středu 22. 4. v Praze na sídlišti Háje a koncem dubna také program u příležitosti Otvírání studánek v Kunratickém lese.

A kdo se chce toulat pražskou přírodou sám, s kamarády nebo s rodinou, pro toho máme připraveno několik individuálních aktivit. Fotostoutěž Příroda objektivem má nová témata. Účastníci ve třech věkových kategoriích posílají fotky z tuzemské přírody na téma „Barevná příroda“ nebo „Sucho“. Podrobnosti i vkládání fotek je na ekosouteze.cz.

Mladí ochránci přírody vyhlásují celostátní akci

HLEDÁNÍ JARA

o víkendu 10.4. až 13.4.2020

Hledej s námi projevy jara v našich zemích:

1. kvete hluchavka
2. viděli jsme ruměnice
3. upletli jsme pomlázku

Výsledky svého pátrání pošli do 30.4.2020 na adresu:

Mladí ochránci přírody, z.s.

Dittrichova 9

120 00 – Praha 2

nebo CDM@emop.cz

a nezapomeň napsat své jméno a adresu.

Pokud u nás jaro v uvedený termín již bylo,
složíme 15.5.2020 na www.emop.cz

Nejbližší uzávěrka je už 15. března, další 15. června a 15. září.

Druhý dubnový víkend proběhne tradiční akce Hledání jara, letošní pátrání se zaměří na kvetoucí hluchavky, lezoucí ruměnice a pletení pomlázek. Výsledky svého pátrání o velikonočních dnech 10.–13. 4. může každý zadat na emop.cz/hledani-jara. Zde se také začátkem května dozvíme, jak to letos s jarem u nás bylo. Třeba vloni bylo jaro jen na 50 %!

Všechny uvedené aktivity jsou pro účastníky zdarma. Akce podporuje Hlavní město Praha, MŠMT, MŽP i další partneři.

Více informací:

emop.cz, ekosouteze.cz, estudanky.eu nebo
Jana Stibralová (JS@emop.cz, 606 900 286)

Jana Stibralová, Mladí ochránci přírody, z. s.

Foto: archiv MOP

Ekoškola Rozárka

Co se děje v našich školkách? Děti v Ekoškolce Rozárce tráví hodně času venku za každého počasí, mají prostor pro svobodnou hru a vlastní tempo. Pracujeme s prvky programu Začít spolu, permakulturní pedagogiky, všímáme si koloběhu roku v přírodě. Věnujeme se hlubšímu prožití tradičních svátků, které vždy vyvrcholí slavností s dětmi, rodiči a dalšími zájemci. V nejbližší době nás čeká Masopustní veselí, Vynášení Morany a Semínková slavnost.

Milan Maršálek

Pokračujeme v programu Ekoškola, obě pobočky mají shodné téma Odpady. Ve smíchovské školce nás stále nejvíce baví mletí různých druhů zrn, pořídili jsme nový

mlýnek. Teď když si meleme vlastní mouku, nekupujeme už menší balení v obchodě a umeleme si právě tolik, kolik potřebujeme! Každý týden si sami upečeme něco dobrého k svačině. A rodiče si k nám mohou také přijít umlít. Bezobalově nakupujeme další potraviny, suroviny a čaje – do skleniček nebo pytlíků, které si ve školce šijeme a zdobíme tiskátky z klacků. V trojské školce dokončujeme Analýzu, do které jsou zapojeni i rodiče. Provází nás myška ze skládky, obrátila se na naše děti, jestli by ji pomohly s množstvím

odpadků kolem jejího domečku. Děti ji navštívily a byly se podívat také ve sběrném dvoře i třídně. Hledáme teď cesty, jak odpady nejen ve školce snížit.

Pro rodiče chystáme na březen a duben cyklus vzdělávacích seminářů o sladění světa dětí a dospělých s Mgr. Janem Hovorkou. A první témata? Děti a média, Řád

v každodenním životě nebo Emoce. V dubnu se opět zapojíme do celorepublikové akce Uklidme Česko.

Ekologické výukové programy pro MŠ a ZŠ

Realizujeme vlastní ekologické výukové programy pro MŠ a ZŠ. Na začátku jara je velký zájem o programy věnované vodě. Předškoláci mají možnost zažít Dobrodružství s Kapličkou, školáci se dozvídají zajímavosti o podobách vody a jejím využití v domácnosti

v programu Šetřeme vodou. S probouzející se přírodou opět začíná sezona venkovních programů, na zahrady školek jsou připraveny programy Můj kamarád strom a Na motýlích křídlech, školáci objevují Tajemnou hmyzí říši nebo přímo zkoumají Hmyz pod lupou. Děti všech věkových kategorií mohou podniknout dobrodružnou výpravu do

Divoké Šárky, aby se seznámily s jejími krásami a přírodními zajímavostmi.

Ekoškola pro MŠ

Ekocentrum Podhoubí jako krajský koordinátor programu Ekoškola v Praze a středočeském kraji připravuje na květen ve spolupráci se vzdělávacím centrem TEREZA další seminář dobré praxe pro zapojené školky.

Aktuálně probíhají audity, tento rok se týká 8 pražských školek, 5 jich bude obhajovat a 3 žádají o svůj titul poprvé. Obě pobočky Ekoškolky Rozárky letos také obhajují.

Duben patří 2. ročníku Kampaně obyčejného hrdinství vyhlášenému centrem TEREZA a určenému primárně pro školy v programu Ekoškola. Cílem je zapojit rodiče, splnit jednu nebo více výzev, které kampaň nese, a učít

se tak žít více zodpovědně. K výzvám patří např. nenechat téct zbytečně vodu, když si čistíme zuby, neprodukovat odpad nebo zasadit kytku apod.

Údržba branického sadu

Obnově a údržbě branické třešňovky se s pomocí dobrovolníků věnujeme již sedm let. V jarních měsících plánujeme opět pas-tvu ovcí a jarní údržbovou brigádu.

Více o našich školkách, aktivitách, termínech akcí i vzdělávacích programech najdete na www.podhoubi.cz.

Foto: Archiv Ekoškolky Rozárky

Bude se u vás chodit PĚŠKY DO ŠKOLY?

Chcete omezit množství aut před školou? Záleží vám na tom, aby v okolí školy i ve třídách byl čistý vzduch? Uvítali byste, kdyby děti přicházely do školy probuzené a připravené pro vstřebávání nových informací? Zapojte se do motivačně osvětové kampaně Pěšky do školy, která proběhne v září, ale přihlásit se můžete již v květnu. V loňském roce se do akce zapojilo přes 50 škol z celé ČR. Tisíce dětí a rodičů vysedly z auta a vydaly se do své školy pěšky, na kole či MHD.

O co jde?

Akce Pěšky do školy vede k tomu, aby si co nejvíce dětí i rodičů vyzkoušelo, že jít do školy pěšky může být příjemné, zábavné i snazší, než si možná mysleli. Pěší cesty do školy nabízejí mnohé z toho, co dnešním dětem často chybí – pravidelný pohyb, pobyt na čerstvém vzduchu, dobrodružství, neorganizovaný čas, a hlavně sociální kontakty s rodiči, s kamarády nebo se sousedy. Pozitivní zážitek ze společné cesty a proměněného prostoru před školou bez aut je prvním krokem ke zvýšení počtu dětí, které se budou pravidelně dopravovat do školy pěšky.

Jak na to?

Školy v září 2020 v rámci Evropského týdne mobility (16.–22. 9. 2020) vyhlásí pěší týden, nebo i delší období a vyzvou děti, aby chodily do školy pěšky, jezdily na koloběžce, na

skateboardu, na kole nebo MHD. Kampaň je vhodnou náplní environmentální výchovy, může se stát součástí plánu primární prevence školy v oblasti dopravní výchovy. Přihlásit se můžete již v květnu, kdy bude vyhlášení. Sledujte naše webové stránky peskydoskoly.cz, kde naleznete také výsledky z loňské výzvy.

S přípravou i realizací pěších dnů vám rády pomohou koordinátorky kampaně:

Marie Čiverná,
marie.civerna@prazskematky.cz,
775 065 435

Blanka Klimešová,
blanka.klimesova@prazskematky.cz,
777 813 934

Marie Čiverná

Nechte se vylákat ven

Užijte si voňavé jaro s Hravým herbářem Jděte ven a Voňavým učením z Učíme se venku

Chcete se s námi proměnit v bylinkové detektivy a vydat se po stopách jarních bylinek? Láká vás probádat, co se skrývá za jejich vůní? Baví vás tvořit a hledáte inspiraci? Rádi ochutnáváte nové věci? Pak právě pro vás je tu naše jarní kampaň.

Spolu s firmou HERBADENT jsme pro vás připravili materiály plné bylinkových nápadů. Hravý herbář je určený hlavně pro rodiče s dětmi a 1. a 2. třídy ZŠ. Budete společně pátrat po voňavých bylinkách, probouzet smůlka a žasnout, tvořit a ochutnávat a bádát. Hravý herbář naleznete na www.jdeteven.cz.

Pro starší děti tu bude Voňavé učení, kde najdete spoustu nápadů, jak bylinky zkoumat v hodinách. Venkovní lekce a materiály budou ke stažení na www.ucimesevenku.cz.

Začínáme v březnu 2020 a nabízíme možnost získat inspirační materiály a vyhrát dárkové balíčky od firmy HERBADENT. Podívejte se na naše webové stránky a přihlaste se do kampaně, ať vám nic neunikne.

Kampaň vás bude provázet březnem, dubnem a květnem a pak už to bude na vás. Když vás bylinkové téma nadchne, určitě už sami vymyslíte spoustu dalších věcí, které je možné vyzkoušet.

Nová publikace Družiny venku 2: DNY, KTERÉ TÁHNOU VEN

Každý den je nová příležitost vyrazit s družinou ven. Jen nám někdy chybí inspirace. Proto jsme v programech Učíme se venku a Les ve škole pro pedagogy, vychovatele a lektory připravili pokračování úspěšné publikace DRUŽINY VENKU.

Publikace (NEJEN) DRUŽINY VENKU 2 nese tentokrát podnázev DNY, KTERÉ TÁHNOU VEN. Je obohacená speciálním kalendářem na dny, kdy můžete třeba sázet stromy pro mír, tvořit pro zvířata na jejich mezinárodní den nebo vyrazit do terénu na Den

prázdných tříd. Na Den tajných dárků vytvořit výslužku do lesa nebo hledat divoká místa v okolí na Světový den divoké přírody. Společně s dětmi uklízet okolí školy v rámci dne

Učíme se venku

První on-line kurz UČÍME SE VENKU

Nepropáskněte jedinečnou možnost. Celý březen se můžete přidat zdarma do nového měsíčního on-line kurzu UČÍME SE VENKU.

Čeká vás 7 kroků ven. Od mapování důvodů, proč vlastně učit venku, přes tipy jak a čím se vybavit až po doporučení na metody a konkrétní venkovní lekce.

Jak bude kurz probíhat? Po přihlášení do kurzu budete celý měsíc dostávat e-maily s jednotlivými kroky kurzu. Je na vás, jak rychle a jak hluboko se do jednotlivých kroků ponoříte. Přístup ke všem materiálům z kurzu budete mít i po jeho dokončení. Všechny materiály, odkazy a videa budete mít stále po ruce na webové stránce kurzu. Během kurzu máte také možnost přidat se k uzavřené FB skupině

a sdílet své pokroky i otázky se spolužáky z kurzu. Navíc na vás čeká více než 20 příkladů z praxe od učitelů a vychovatelů z ČR.

Na podzim roku 2019 probíhalo testování, do kterého se během tří dnů přihlásilo přes 330 účastníků. Jaké byly reakce účastníků, kteří kurz dokončili?

„Kurz je plný výborných nápadů, inspirací, metod, fotografií, pracovních listů... Myslím, že by jím měl projít každý učitel/ka povinně :) Moc Vám za něj děkuji a přeji spoustu dalších dobrých nápadů.“ p. uč. ze ZŠ Slatiňany

„Výborný souhrnný pohled na problematiku učení venku a velmi inspirativní pro úplné začátečníky i ty, kteří krásu učení venku již objevili, zdroj, ke kterému se mohou vracet.“ anonym

Přihlásit se můžete na webu:
ucimesevenku.cz/kurz-2020-prihlasovani/

Těšíme se na společný čas v kurzu,
tým ucimesevenku.cz

**DNY, KTERÉ
TAHNOU VEN
(NEJEN) DRUŽINY VYSLŮZKA**

Uklidíme Česko nebo na Den stromů pečovat o les. Pozorovat život v trávě lze i na takový Den fascinace rostlinami. Dnů, které táhnou ven, je zkrátka během roku hodně. Tak vyrazte ven!

Publikaci je možné si stáhnout zdarma na lesveskole.cz/cz/druziny-venku.

Semináře pro učitele a lektory EV

V únoru jsme organizačně zajišťovali akreditovaný seminář s názvem Ekopsychologické minimum pro environmentální výchovu: 12 + 1 tipů pro praxi vedený PhDr. Janem Krajhanzlem, Ph.D. Stejný seminář pro velký zájem plánujeme zopakovat i v březnu a listopadu letošního roku.

Na únorový kurz se sjelo 22 účastníků, lektorů environmentální výchovy, ze 14 organizací z různých koutů republiky. Kromě účastníků z pražských SEV jsme tak uvítali na Toulcově dvoře také kolegy z Brna, Českého ráje, Horního Maršova, Kladna, Křivoklátska, Šumperku a Vlašimi. V průběhu dvoudenního semináře se účastníci podrobně seznámili s klíčovými závěry ekopsychologického výzkumu a s tím, jakým způsobem je lze aplikovat v různých oblastech výuky: výuka ve venkovním prostředí, výuka o nejzávažnějších environmentálních problémech (změna klimatu, vymírání druhů), výuka zaměřená nejen na znalosti v oblasti environmentální výchovy, ale také postoje a chování. Následně se účastníci poznatky ekopsychologie a má stanovené cíle, aktivity a motivaci pro různé skupiny žáků.

Botič, o. p. s., členská organizace z.s. Toulcův dvůr, zajišťuje semináře pro lektory EV ve spolupráci se SSEV Pavučina, z.s., která je spolufinancuje z prostředků MŽP. Nabídku najdete na www.pavucina-sev.cz.

Vzdělávání poskytovatelů EV se v posledním období věnujeme intenzivně, kromě seminářů, konzultací a stáží pro lektory ze středisek ekologické výchovy pracujeme i s učiteli z různých stupňů škol. Mezi nejvýznamnější, protože nejintenzivnější služby patří naše specializační studia pro koordinátory EVVO ve školách, ve kterých po dobu zhruba 1,5 roku spolupracujeme se skupinou učitelů na rozvoji jejich kompetencí pro koordinaci a realizaci EV ve školách. V dubnu letošního roku otevíráme již šestý ročník studia pro koordinátory ZŠ a SŠ financovaném MHP, které jsme úspěšně ukončili v listopadu 2019, se psalo v minulém čísle Pražské EVVolute. Pro učitele nabízíme i krátkodobé kurzy, pravidelné podzimní konference, koordinujeme pražské školy v celorepublikové síti M.R.K.E.V. a Mrkvička. Více z naší nabídky vzdělávání pro učitele najdete na www.toulcuvdvur.cz/stranka/pro-ucitele.

Karkulka

Ačkoli ještě panuje astronomická zima, naše farma se plní mláďaty. Na Štědrý den nám

kachna Eliška pod stromček přivedla vykubaná kachňata.

Ve výběhu od ledna skáčou jehňata i kůzlata, mláďata už vyvádějí i králice a malí králíci se brzy vydají na průzkum svého kotce.

Jsmo napjatí, kolik se letos podaří huse vysestět housat a jaké barvy se nám ukážou u kuřat hedvábníček.

V lednu proběhly křtiny naší jalovičky od kravky Jitky. Od dětí i dospělých nám přišlo plno tipů na jména začínající od písmene K. To bylo zadání, protože jde o dvanácté tele a jména dáváme podle pořadí písmen v abecedě.

A tak máme Karkulku! Je to přece česká červinka a jméno jí tím pádem padne jako ulité.

Jakub Moravec

Vzdělání v oblasti klimatických opatření se nesmí dít jen náhodou

Tato slova Václava Šebka ze společnosti SEVEN, která je partnerem projektu BEACON, shrnují podstatu a cíl vertikálního workshopu, který se konal 22. a 23. ledna

v Praze. Workshop byl součástí projektu BEACON a díky jeho partnerům Navigant, UfU a SEVEN se podařilo uskutečnit setkání ředitelů škol, učitelů a starostů se zástupci Ministerstva životního prostředí, Ministerstva školství, Ministerstva pro místní rozvoj a Národního pedagogického institutu. Tento workshop, jehož podstatou bylo „vertikální propojení“, posloužil jako platforma pro sdílení informací a propojení jednotlivých subjektů na místní úrovni s tvůrci politik

na ministerstvech ČR. Účastníci workshopu společně zjišťovali potřeby a oblasti, které je třeba zlepšit, a diskutovali o konkrétních postupech, které zlepší vyučování tématu klimatické změny. Například metody a zjištění českých škol, které se zapojily do projektu BEACON, pomohou při procesu úprav studijních osnov na národní úrovni. Výsledkem by měly být osnovy, které budou zahrnovat i problematiku klimatických změn.

„V rámci projektu BEACON poznáváme, že vědomosti jsou jedním z nejsilnějších nástrojů při cestě komunit a společnosti k udržitelné budoucnosti uhlíkové neutrality a jsou to právě vzdělání a informování lidé, kteří společnost k této změně povedou,“ řekl Moritz Schäfer ze společnosti Navigant, která poskytuje poradenství v oblasti energetiky a klimatických opatření. Na základě dosažených zkušeností získaných ze škol, které se účastní projektu BEACON, se workshop zaměřil na tuto otázku: Jakým způsobem můžeme dosáhnout toho, aby se každé dítě v Česku dozvědělo potřebné informace o klimatické změně a o tom, jak její dopady zmírnit? Účastníci o této problematice diskutovali a probírali možnosti zavedení vhodných opatření i možné překážky, které by tomu v současné době mohly bránit.

Během workshopu se jasně ukázalo, že hlavní roli v této problematice hraje úprava

učebních osnov na státní úrovni. „Záleží na každé škole, jestli se rozhodne problematikou klimatu zabývat,“ prohlásil Jiří Kulich (odborník na environmentální vzdělávání). „Proto je potřeba, aby se téma klimatických změn a opatření v rámci učebních osnov (na národní úrovni) více upevnilo.“ Tento postoj také zazněl v kontextu širších snah a klimatických opatření v České republice. „Abychom byli schopni snížit emise CO₂, je třeba zapracovat téma klimatických změn a opatření do učebních osnov na národní úrovni,“ řekl Miroslav Novák z Ministerstva životního prostředí. Díky společné účasti zapojených stran na místní i národní úrovni došlo na workshopu k důležitým debatám o systematictějších vzdělávání českých studentů o klimatických změnách. Cílem je zajistit, aby se vzdělávání v této oblasti neponechalo pouze náhodě.

Projekt BEACON podporuje školy a města v budování kapacit, vytváření sítí a potřebných vzdělávacích materiálů a také v realizaci konkrétních klimatických opatření. „Ze strany zapojených subjektů na místní i národní úrovni vnímáme obrovskou poptávku po vyplnění mezery v oblasti vertikální komunikace. Aktuálně plánujeme workshopy zaměřené na vertikální propojení jednotlivých zapojených stran v Portugalsku, Polsku a Bulharsku,“ říká Sarah Gül ze společnosti Navigant.

KALENDÁŘ AKCÍ

Šikovné ruce aneb Tradiční řemesla ve škole – Velikonoce jinak

17. března 2020 13.30–17.30

Na setkání se podíváme na to, jak naši předkové připravovali svá hospodářství a své domovy na příchod jara a jarních svátků. Budeme pracovat s některými materiály, které používali k výzdobě světnic, a vyzkoušíme si zdobení vajíček některými tradičními technikami, které můžete využít i s dětmi.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 1/32, Praha 10, Infocentrum

Zahrady 20. století

17. března 2020 17.00–19.00

Zahradní tvorba 1. republiky a totalitních režimů
Cyklus deseti přednášek věnovaných zahradám a zahradní architektuře, kterými vás provede Ing. Zdeněk Novák.

Místo: Národní zemědělské muzeum, s. p. o., Kostelní 1300/44, malý sál v přízemí

Pořádá: Národní zemědělské muzeum, nzm.cz

Čarujeme s přírodou

17. března 2020 17.00–19.00

Sopka, která doopravdy vybuchuje, tajná zpráva, která zmizí a zase se objeví, bublifuk z dřevěného polínka nebo známý trik, jak dostat vejce do skla. Tohle nejsou školní pokusy, ale zábava pro celou rodinu.

Místo: Dřevák, Mladoboleslavská 953, Praha-Kbely

Mykologická přednáška „Vaření z hub IV.“

17. března 2020 18.00–20.00

Všechny příznivce hub a houbaření srdečně zveme

na přednášku z podzimního cyklu přednášek České mykologické společnosti. Přednášející: Oldřich Jindřich.

Místo: Střední škola obchodní, Belgická 29, Praha 2, II. patro, učebna č. 9

Den otevřených dveří v MŠ Semínko

18. března 2020 10.00–11.00

Mateřská škola Semínko pořádá Den otevřených dveří. Sraz je před MŠ Semínko (naproti Bioobchodu). Společně se podíváme nejen do tříd a na zahradu školky, ale navštívíme také zázemí lesní třídy. Na akci je nutné se přihlásit.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 1/32, Praha 10, Infocentrum

Hledání jara

19. března 2020 16.00–17.00

Chcete vidět, jak u nás začíná jaro? Přijďte po něm pátrat. Podíváme se do přírodního areálu a zjistíme, co vše v něm dokazuje, že začalo jaro. Můžete se těšit na rozkvétající lužní les, mláďata na naší farmě. Další poslové jara budou překvapení. Sejdeme se v 16.00 na Infocentru a vyrazíme.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 1/32, Praha 10, Infocentrum

Michal Kučera: Jak vyhubit mořský plankton (a jiné potvory)

19. března 2020 17.15

Co se opravdu stane těsně před vymřením. Biologické čtvrtky ve Viničné 7 – určeno všem zájemcům o evoluci, obecnější biologickou problematiku a o méně tradiční přístupy k této problematice.

Místo: Viničná 1594/7, Praha 2 – Nové Město, posluchárna Fotochemie v přízemí

Proměny Průhonického parku

19. března 2020 17.30

Přednáška Jiřího Burdy. Koná se v Rostlinném bistru Botanická na talíři v rámci čtvrtletního přednáškového cyklu pro rok 2020.

Místo: Botanická zahrada hl. m. Prahy, Trojská 800/196, Praha-Troja

Práce s kůží pro nejmenší

24. března 2020 17.00–19.00

Ne nadarmo se říká, že co se člověk v mládí naučí, ve stáří jako když najde. Proto Lesy hl. m. Prahy připravily speciální workshop pouze pro děti, na kterém si vyzkouší práci s kůží a za pomoci zkušeného lektora si vyrobí vlastní náramek nebo třeba přívěsek na klíče.

Místo: Dřevák, Mladoboleslavská 953, Praha-Kbely

Slepičky a kuřátka

25. března 2020 16.00–18.00

Víte, že kvočny se dorozumívají se svými mláďaty, ještě když jsou ve vajíčku? Podíváme se na krátké video o líhnutí, zažijeme kontakt s kuřátkem i návštěvu drůbežního dvorečku. Zamysleme se také nad tím, co můžeme udělat pro spokojený život slepiček my.

Místo: SEV Toulcův dvůr, Kubatova 1/32, Praha 10, Infocentrum

Hlavní město Praha zajišťuje od roku 2013 provoz kalendáře akcí v ŽP a EVVO pořádaných na území města.

portalzp.praha.eu/kalendar_akci

Efektivní zapojení obyvatel do odpadového hospodářství obce**26. března 2020 8.45–14.00**

Pro účinné využití nákladné infrastruktury a služeb pro odpadové hospodářství („OH“) obce je nutná informovaná spolupráce občanů.

Místo: Osadní 26, Praha 7,
zasedací místnost 2. patra

Instruktažní seminář k výukovému programu pro 1. stupeň ZŠ „Netopýři a les“**26. března 2020 9.00–12.00**

Seminář je určen zejména učitelům 1. stupně základních škol, ale také pracovníkům ekocenter a dalších institucí zabývajících se volnočasovými aktivitami dětí. K účasti je třeba se předem přihlásit. Přednáší Mgr. Eva Cepáková, PhD. (ČESON)

Místo: Magistrát hl. m. Prahy, Jungmannova 35,
Nové Město, zasedací místnost č. 201

Martin Volf: Stejný, jiný a odporný**26. března 2020 17.15**

Evoluce a variabilita chemické obrany rostlin. Biologické čtvrtky ve Viničné 7 – určeno všem zájemcům o evoluci, obecnější biologickou problematiku a o méně tradiční přístupy k této problematice.

Místo: Viničná 1594/7, Praha 2 – Nové Město,
posluchárna Fotochemie v přízemí

Vinice**26. března 2020 17.30**

Přednáška Vladky Egertové. Koná se v Rostlinném bistru Botanická zahrada hl. m. Prahy, v rámci čtvrtletního přednáškového cyklu pro rok 2020.

Místo: Botanická zahrada hl. m. Prahy,
Trojská 800/196, Praha-Troja

Den mláďat**28. března 2020 14.00–18.00**

Jaro už je v plném proudu a na každém kroku se v pražské přírodě můžete setkat s mláďaty všech druhů i velikostí. Tito nejmenší obyvatelé hlavního města žijí často skrytým a tajemným životem, který skýtá také mnoho útrap a nebezpečí.

Místo: Zookoutek Malá Chuchle,
V Lázních 8/8, Praha 5

Zvířata v zahradě – škůdci, nebo pomocníci?**31. března 2020 17.00–19.00**

Jsou malí, ale žraví. Jejich výskyt na záhoncích s opečovávanou zeleninou a květinami vidíme velmi neradi. Co je na naše zahrádky láká a je opravdu nutné se všemi bojovat? A které živočichy si na zahradě hýčkat, aby ochránili úrodu před těmi opravdovými škůdci? Přijďte se s nimi seznámit!

Místo: Dřevák, Mladoboleslavská 953,
Praha-Kbelý

Velikonoční tvoření**31. března 2020 17.00–19.00**

Velikonoce jsou již za dveřmi a je nejvyšší čas se na ně nachystat. Chcete si vyrobit velikonoční věnec, jarní oasení nebo malovaná vajíčka? Pak je Dřevák tím správným místem! Vstupné je 50 Kč, účast je třeba hlásit předem.

Místo: Dřevák, Mladoboleslavská 953,
Praha-Kbelý

Novely odpadových zákonů 2020**31. března 2020 9.00–15.30**

Novely čtyř odpadových zákonů, které řeší mimo jiné nakládání s odpady, obaly a vybranými výrobky s ukončenou životností, jsou předmětem vášnivých diskusí a jejich dopad bude zásadní.

Místo: Hotel Occidental, Na Strži 32/1660,
Praha 4

Marek Preiss: Nechtěné dědictví**2. dubna 2020 17.15**

Transgenerační přenos (nejen) traumatu. Biologické čtvrtky ve Viničné 7 – určeno všem zájemcům o evoluci, obecnější biologickou problematiku a o méně tradiční přístupy k této problematice.

Místo: Viničná 1594/7, Praha 2 – Nové Město,
posluchárna Fotochemie v přízemí

Uklízíme Naše Malešice**4. dubna 2020 9.00–13.00**

Tradiční každoroční dobrovolnický úklid Malešického lesa na Praze 10 v rámci celostátní akce „Uklidme svět! Uklidme Česko 2021“ i velkého úklidu „Společně uklidme Prahu 10“. Akce se koná pravidelně od roku 1999. Pro dobrovolníky drobné odměny!

Místo: Ekocentrum Malešice, Rektorská 22,
Praha 10 – Malešice

Úklid mokřadu Na Beránku**4. dubna 2020 10.00–15.00**

V rámci akce Uklidme svět, uklidme Česko pořádá Ekocentrum Koniklec úklid mokřadu v Praze Na Beránku. Ze zdejší bezkolencové mokřadní louky je potřeba odklidit nelegální navážky bioodpadu a ostatního odpadu. Kontejner a jeho odvoz zajišťuje MČ Praha 12.

Místo: Výstupní autobusová stanice Na Beránku, odtud se společně vydáme na mokřadní louku, která je vzdálená asi 2 minuty chůze

Kristina Kverková: Proč máš tak velký mozek?**9. dubna 2020 17.15**

Pohádka o socialitě a evoluci inteligence. Biologické čtvrtky ve Viničné 7 – určeno všem zájemcům o evoluci, obecnější biologickou problematiku a o méně tradiční přístupy k této problematice.

Místo: Viničná 1594/7, Praha 2 – Nové Město,
posluchárna Fotochemie v přízemí

Den Země 2020 – Příroda ve městě

22. dubna 2020 9.00–18.00

Program mimo jiné nabídne: vzdělávací i pohybové hry pro děti, expozice ekologických organizací, vyhodnocení fotografické soutěže a další. Od 17.00 koncert skupiny The Tap Tap.

Místo: Ostrov Kampa, Praha 1

Pořádá: Hlavní město Praha, denzeme.eu

Seminář ekologického stavitelství Příběhy domů 2020

24. dubna 2020 17.00–26. dubna 2020

Energeticky úsporné stavby z přírodních materiálů z pohledu jejich uživatelů a architektů. Příběhy o tvorbě vlastního domova od prvních úvah až po zabydlení, exkurze do staveb. Letošní ročník je zaměřen na téma cirkulární architektury.

Místo: Vyšehradská 49/320, Praha 2

Den Země v Malešicích 2020

25. dubna 2020 11.00–17.00

Tradiční Den Země v Malešicích, letos již 17. ročník. I letos s bohatým programem pro všechny generace a tematikou ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.

Místo: Malešický park, Praha 10 – Malešice

Příroda v šátku

2. května 2020 14.00–17.00

Podobně jako organizace Lesy hl. m. Prahy se i čeští skauti starají s láskou o přírodu. Proto spojili své síly a připravili pro veřejnost akci nazvanou Příroda v šátku, která je zároveň oslavou Mezinárodního dne skautů a skautek, kdy se slaví 24. dubna.

Místo: Zookoutek Malá Chuchle,
V Lázních 8/8, Praha 5

Týden lesů

15. května 2020 12.00–17.00

Bez nazelenalého světla pod korunami stromů si jen málokdo z nás dokáže představit svůj život. Les je zdrojem kyslíku, zadržuje vodu v krajině, je účinným lapačem prachu i hluku. Je domovem tisíců živočichů a rostlin. A proto je důležité o něj s láskou pečovat a připomínat si jeho význam.

Místo: poblíž srubu Gizela, Velký altán,
Na Ovcíně, Praha 11

Den dětí v Pralese

29. května 2020 14.00–17.00

Při příležitosti Dne dětí otevře ekocentrum Prales i nově rozšířenou Městskou farmu a celá oslava se ponese ve farmářském duchu – zkoušeli jste už někdy házení podkovou, sbírání vajíček anebo kydání na čas? Přijďte si na Den dětí vyzkoušet, jak byste obstáli v životě na statku.

Místo: Mladoboleslavská 953, Praha-Kbely

Základy renovace nábytku

10. června 2020 18.00–21.00

Neutrácejte za nový nábytek, když si můžete opravit ten starý. Broušení, tmelení, lakování! Naučte se opravovat starý nábytek. Kapacita 10 osob, cena 150 Kč.

Místo: Bryksova 1002/20, Praha 14

Kalendář akcí v oblasti ŽP a EVVO v Praze s mapovým výstupem

Hlavní město Praha zajišťuje od roku 2013 provoz kalendáře akcí v ŽP a EVVO pořádaných na území města. Zájemcem je na webových stránkách města k dispozici přehled akcí zahrnující zejména konference a semináře, festivaly a slavnosti, výstavy a veletrhy, přednášky a diskuze, dílny a workshopy, ale také filmy, videoprojekce, koncerty, divadelní představení, tábory, výlety a pobytové akce a také veřejná projednávání vlivů záměrů na životní prostředí, která aktuálně probíhají nebo proběhnou na území Prahy. Kalendář je k dispozici v textové a mapové verzi.

portalzp.praha.eu/kalendar_aki

Jiříčka obecná, pták roku 2020.

Foto: Jiří Bohdal / Česká společnost ornitologická